

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 468 del 9/1 al 22/1 de 2019 2€

Alerta taronja

La indústria citrícola del País Valencià s'introduïx
en el món dels fons d'inversió, ahora que les llauradores denuncien
preus irrisoris i les col·lidores patixen explotació laboral
pàg. 4-11

Directa
periodisme cooperatiu per
la transformació social

EDITA
La Directa SCCL
C. Riego, 37, baixos esquerra
08014 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no sexista i no androcèntric. La Directa no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

- QUI SOM?**
A fons
Grup d'investigació
Miralls
Gemma Garcia
Cruïlla
Vicent Almela i Guille Larios
Impressions
Laia Alsina, Ekaitz Garate i Xavier Puig
Roda el món
Oriol Andrés, Roger Suso i Joan Mas
Expressions
Misael Alerm i Carla Mallol
La indirecta
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
Fotografia
Víctor Serri
Il·lustració
Ricardo Hermida i Lluís Ràfols
Correcció
Èlia Olivan
Edició
Jesús Rodríguez
Disseny gràfic i compaginació
Pau Fabregat
Projecte gràfic
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat
Coordinació web
Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente
Coordinació País Valencià
Ester Fayos
Audiovisuals
Sònia Calvó i Estel·la Marcos
Administració i subscripcions
Ester Mora
Difusió
Estel·la Marcos
Publicitat i distribució
Paula Rodríguez
Gestió web
Talaïos Koop.

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL·LABORADORS:
Gironès, la Selva, Pla de l'Estany i Baix Empordà ('L'Ariet'); Alt Empordà ('La Fissura'); Osona ('El Setembre'); Maresme; Baix Llobregat ('La Riuada' i 'Infobaix'); Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf ('Xarxa Penedès'); Vallès Oriental; Vallès Occidental; Barcelonès ('La Intervia'); El Camp; Terres de Ponent; Castelló; València; Mallorca ('Aguait'); Eivissa; Menorca; Perpinyà i Terres de l'Ebre, El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahötsa, Soberania Alimentaria

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció Barcelona redaccio@directa.cat
Redacció València paisvalencia@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: LUCAS GUERRA

SUMARI

A FONS

4-11

Taronja, fons d'inversió i precarietat
Ester Fayos, Laia Mas i Lluís Pascual investiguen i radiografien el negoci dels cítrics al País Valencià. Empreses de capital de risc s'introdueixen al sector mentre llauradores, collidores i personal dels magatzems denuncien competència deslleial i feina precària. Fotografies d'interior i portada: Lucas Guerra. Infografies: Pau Fabregat.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Djamila Ribeiro
João França conversa amb la filòsofa feminista sobre el moment polític convuls que viu el Brasil després que l'ultradretà Jair Bolsonaro guanyés les eleccions. Ens parla de racisme i transfeminicidis. Amb fotos de Miguel López Mallach.

IMPRESSIONS

16-18

Primavera Sound i feminisme
Shaina Joy parla de la instrumentalització de la dona en grans festivals. Il·lustració de Bernardo Bagulho.

Legalitat i indefensió
Text de Joan Serra Capallera i il·lustració de Clare Nelson.

CRUÏLLA

19-21

Cures i activisme
Els moviments socials no estan exempts de caure en lògiques productivistes que, sovint, passen per damunt de les cures. Anna Celma ens apropa a col·lectius que reclamen una major visibilització i politització dels mesters dins de l'activisme. Il·lustracions de Raúl Velez.

RODA EL MÓN

22-26

Més enllà d'un sindicat
Ricard Gonzàlez analitza la trajectòria de la UGTT a Tunísia. S'erigeix com el contrapès més sòlid a l'executiu.

Els alts del Golan
Crònica d'un territori oblidat. Per Guiu Planas, amb fotos d'ActiveStills.

Experiment Bolsonaro
L'anàlisi de Victor Strazzeri.

EXPRESSIONS

27-31

Bandes de música al País Valencià
El fenomen de les bandes i societats musicals valencianes ajuda a entendre 'la terreta' com a poble. Laia Gordi s'hi endinsa parlant amb algunes de les seves protagonistes.

Teranyines d'afectes
El relat literari d'Elena G. Ruiz. Amb il·lustració d'Edouard Monneau.

INDIRECTA

32

Entrevista a Tun Khin
El 2005 l'activista va fundar una organització amb l'objectiu de sensibilitzar els països occidentals sobre la dramàtica situació que viu la població rohingya a Myanmar. Mariana Cantero hi conversa. Foto de Freddy Davies.

Més que mil paraules

XAVI ARIZA (FOTOMOVIMIENTO): La plantilla de la fàbrica de Cacolat a Santa Coloma de Gramenet va començar una vaga el 3 de gener. Volen aconseguir un calendari que respecti la conciliació laboral i familiar i, per tant, no els obligui a treballar tots els caps de setmana d'estiu. S'hi han afegit solidàriament comerços i entitats, deixant de consumir productes de l'empresa. El 6 de gener criatures del poble van portar carbó simbòlic a la direcció de l'empresa.

Comunitat Directacoop

Sota excepció, periodisme excepcional

Gemma Garcia | @gemma_g_fabrega

De nou, l'any arrenca sota excepció. Estem a tocar del judici més polític i menys jurídic contra divuit líders independentistes per haver organitzat i defensat el referèndum. Precisament dies abans de l'1 d'octubre del 2017, la DIRECTA vam publicar el suplement especial *Desobedients*, on vam recollir la història de les mobilitzacions massives pel dret a decidir, l'oposició de les elits al referèndum, les possibilitats repressives de l'Estat espanyol, històries de lluites desobedients per conquerir drets als Països Catalans -inclòs el de l'autodeterminació- i experiències inspiradores de processos constituents.

Llavors estàvem convençudes que, en un moment d'excepció, calia un periodisme excepcional, i gràcies a la col·laboració del nostre entorn solidari (entitats, subscriptores i una fèrtil xarxa de distribució), vam aconseguir-ho. Malauradament, ara, a les portes del major judici polític contra les aspiracions catalanes d'autodeterminació, tenim el deure de tornar-ho a fer.

Amb nou persones preses preventivament ja fa més d'un any -i Tamara Carrasco en confinament indefinit-, vuit exiliades i tantes altres amb procediments judicials oberts, el periodisme no pot quedar encotillat. Per això, i de nou amb el suport de l'entorn solidari, editem el segon suplement especial amb una tirada de 80.000 exemplars gratuïts que encartarem amb la propera DIRECTA 469 i distribuïrem per barris, viles i ciutats. La publicació radiografiarà l'embat judicial contra els drets polítics de Catalunya -irregularitats i vulneracions- i posarà el focus en qui és qui a la sala segona del Tribunal Suprem i en l'acusació popular de l'extrema dreta de Vox. Però, a més, com que “no només hi ha guerra, sinó resistència a la guerra; no només injustícia, sinó rebel·lió contra la injustícia”, que deia Howard Zinn, també resseguirem la xarxa antirepressiva que han teixit milers de persones arreu del territori i donarem veu a personalitats internacionals que s'aixequen en defensa dels drets polítics de Catalunya i contra la repressió.

L'espina

houseofdown.19

/ LUCAS GUERRA

Les plantacions agrícoles s'han convertit en un autèntic pastís de negoci per a moltes multinacionals, que han descobert com lucrar-se amb els models de producció arrelats a la terra, en paral·lel a l'especulació urbanística i turística. Des de mitjan segle XIX, la producció tarongera del País Valencià ha esdevingut una part important del sector hortofructícola de l'Estat espanyol. Famílies com la dels Martinavarro, Dealbert i Ballester, a la comarca de la Plana Baixa, o la de Vicente Giner, a la Safor, van fundar les primeres companyies que apostaren per la producció i comercialització de cítrics. La seua activitat empresarial, basada en el model oligopolístic, ha crescut notablement al llarg dels anys; mentre que, per contra, desapareix el sistema de les parcel·les en mans de la xicoteta agricultora i de la seua família.

La tendència s'ha aguditzat amb l'aterratge al sector dels fons d'inversió. El passat mes de maig, un desjuni informatiu, organitzat pel diari *Valencia Plaza* i la consultoria Improven, reunia tretze empresaris -tots homes- per parlar al voltant de "l'espenta cap a l'excel·lència del sector hortofructícola" a partir de la irrupció dels fons d'inversió. El director d'Improven, Sergio Gordillo, alertava de la perillositat que podria suposar el nou escenari per a l'estil tradicional de l'empresa valenciana i la clàssica organització familiar de les citrícoles. També feia una crida a la unió de les empreses amb l'objectiu de fer front al potencial dels fons d'inversió. En les intervencions dels empresaris, alguns van deixar entreveure la seua preocupació, mentre altres consideraven el nou

escenari com un avantatge. I és que alguns d'ells ja han decidit sumar-se al capital de risc.

El cas més paradigmàtic i que pot ajudar a entendre la situació actual és el de Martinavarro, primera empresa a vendre part de les seues participacions a un fons d'inversió -Miura Private Equity-, el qual controla des de fa més d'un any una quarta part del pastís accionarial del grup empresarial. L'any 1946, les famílies Martinavarro, Ballester i Dealbert, emparentades entre elles i amb una llarga trajectòria en l'exportació citrícola, van crear el Grupo Martinavarro, destinat exclusivament a la comercialització i distribució de cítrics, amb seu principal a Almassora -localitat de la comarca de la Plana Baixa. Des d'aquesta fusió, l'empresa no ha parat de créixer, obrint magatzems a Sollana, Xeraco i Huelva, així com establint relacions comercials amb algunes de les grans cadenes de distribució del mercat nord-americà i europeu, com la multinacional britànica Tesco o la cadena de supermercats holandesa Albert Heijn.

A la dècada dels vuitanta, la companyia decideix abandonar el sistema minifundista per crear grans latifundis i augmentar la rendibilitat. Tanmateix, la seua consolidació com a líder d'exportació de cítrics es produeix en 2016, quan la firma de capital de risc Miura Private Equity -amb seu a Barcelona, presidida per Luis Seguí i amb importants inversors a Nova York i Londres- pren el control del 25% del grup. Així mateix, Miura, Martinavarro, la família Garavilla (una de les sis principals conserveres espanyoles), l'empresa Río Tinto (de Huelva) i Perales & Ferrer (especialitzats en l'exportació

TARONGES, HOTELS DE LUXE I PARADISE PAPERS

Els Martinavarro, família de Castelló que s'ha fet multimilionària amb la taronja, s'immergeix en l'especulació financera mentre agricultores, collidores i personal dels magatzems denuncien competència deslleial, explotació i precarietat

Ester Fayos | @EsterFayos
Laia Mas | @LaiaMas

Els Martinavarro Dealbert van voler eludir les obligacions tributàries i van aparèixer als Paradise Papers

Fortunes del sector de la taronja han experimentat una deriva cap al mercat de l'especulació financera

de llima) creen una nova societat, Cítrico Global, i la introdueixen de ple al món del capital de risc internacional. L'objectiu de l'entramat financer, segons expliquen a la pàgina web, és “crear una cartera de productes més àmplia” i “entrar en nous països” per diversificar la producció en els hemisferis nord i sud. La societat compta amb unes 600.000 tones de cítrics, nou plantes d'empaquetatge, més de 8.000 hectàrees i una facturació anual d'uns 400 milions d'euros.

Els plans d'expansió del Grupo Martinavarro arriben fins a Sud-amèrica, Sud-àfrica i l'Àsia, on l'empresa ha expressat en diverses ocasions que té l'objectiu d'invertir en centres de processament i finques de cultiu. De fet, en gener de 2018, el Butlletí Oficial del Registre Mercantil informava que els Martinavarro havien constituït una nova societat denominada Inversora Hotelera Azteca SL, dedicada a l'explotació d'establiments hotelers a Cancun (Mèxic). Així mateix, una de les seues filials, Greenmed SL, és l'empresa cítrica amb més volum de facturació a l'Estat espanyol i la tercera de totes les empreses de les comarques de Castelló, segons el rànquing empresarial del web *eleconomista.es*.

I encara més: també en el sector de la rajola. En agost de 2017, el diari *Valencia Plaza* va treure a la llum que Martinavarro formava part d'un grup empresarial, liderat per la inversora Atitlan, que havia aconseguit l'adjudicació de 100.000 metres quadrats del programa d'actuació integrada (PAI) del Grau de València. Roberto Centeno, gendre del magnat de Mercadona, Juan Roig, s'anunciava com un dels companys dels Martinavarro

en aquest nou viatge que feia l'empresa cap al món urbanístic. Els Martinavarro Dealbert, els Ballester i els Ferrer també van aparèixer als Paradise Papers per haver creat en 2001 una estructura de cinc fons d'inversió -batejats amb els noms Scuba, Coral, Sand, Clearwater i Palmera- amb domicili a les illes Caiman, així com societats deslocalitzades a les illes Verges britàniques -Brydon Investments, Artwood Finance, Wayburn Financial Corp, Markfield Continental i Abadan Corporation- per tal de maximitzar els beneficis de l'imperi de la taronja eludint les obligacions tributàries. Les societats es van dissoldre després de repartir dividends entre els vuit membres de la nissaga familiar: Joaquín, Esther, Alberto, José Luis, Enrique, María Mercedes, María Luisa i Antonio. L'entramat va ser reconegut pels Martinavarro en un comunicat, en el qual asseguraven que “els fons han estat transferits a Espanya, havent-se comunicat al Ministeri d'Economia i Competitivitat”.

Una llarga llista de decisions empresarials demostra com algunes fortunes del sector de la taronja han experimentat una deriva cap al mercat de l'especulació financera, amb connexions de capital de risc arreu del món, sense que això tinga cap repercussió en la millora de les condicions laborals de la resta de la cadena de producció de cítrics. L'auradores, collidores i treballadores dels magatzems de taronges, sota control d'aquestes societats globals, veuen com mentre les seues condicions laborals són cada vegada pitjors, els homes de negre que capitanejen les companyies augmenten sense fre el seu enriquiment. ●

COLLIR I TRIAR QUAN LA IRREGULARITAT ESDEVÉ NORMA

L'explotació i la precarietat laboral, majoritàriament de dones, és habitual en el procés de recol·lecció de cítrics i la seua selecció i envasament als magatzems

E. F. | @EsterFayos
Lluís Pascual | @La_Directa

“**N**o hi ha normes. No hi ha un contracte normal. La majoria de la gent no té papers, i qui els té no cobra com toca. Treballen massa hores, una quantitat que no es treballa ni a l'Àfrica”. Aquest és el resum que fa Mor Diagne, qui coneix de primera mà què vol dir treballar en la recol·lecció de fruita o verdura. Diagne, d'origen senegalès, fa més de deu anys que viu a València i ha treballat en les campanyes de taronja i mandarina, raïm, creïlla i arròs; una feina a la qual només recorre quan no troba cap altra alternativa.

Com ja va explicar la DIRECTA al número 458, les condicions laborals de les collidores de taronja, així com del conjunt de personal temporer del sector de la fruita, estan marcades per l'explotació i les irregularitats. La contractació, majoritàriament, es troba en mans de les empreses de treball temporal (ETT). En concret, segons dades de Comissions Obreres (CCOO), al voltant del 85%. Aquesta és una de les principals causes, juntament amb la manca de control per part de les institucions, de les condicions deplorables del sector que denuncien organitzacions com València Acull. Quant als salaris, segons les dades registrades per la Coordinadora d'Organitzacions d'Agricultors i Ramaders, el quilogram de taronja es ven a les grans superfícies a 1,40 euros, mentre que qui el cull dels arbres rep 0,068 euros.

Actualment, el sector es troba en plena negociació d'un nou conveni. Per ara, la polèmica principal es troba en la negativa de les organitzacions representants de les empreses intermediàries -Comité de Gestió de Cítrics (CGC) i Cooperatives Agroalimentàries del territori valencià- a la pujada d'un 8% del sou, mesura proposada pels sindicats UGT i CCOO.

Mentrestant, algunes treballadores al marge del mercat regular, com María Mor i les seues companyes de l'Associació Cultural del Senegal, fartes d'esperar que els donen una solució, han decidit construir-la elles mateixes. Des de l'associació estan negociant amb l'Ajuntament de València una proposta d'autoocupació. “Hi ha propietaris de camp. Et poses en contacte amb ells, sense empreses pel mig. Crees la teua pròpia empresa i ja pots donar treball a la gent”, explica. En el supòsit presentat al consistori, sol·liciten els recursos necessaris per a posar en marxa el projecte, que servirà alhora per a regularitzar la situació de les persones que hi acudisquen i permetrà garantir unes condicions laborals dignes. L'objectiu va més enllà del treball al camp, ja que també plantegen servir de suport a les treballadores de la construcció, les cures o la llar. A més a més, pretenen anar més enllà de la gestió comuna del treball, assessorant les integrants perquè, com indiquen, “la residència dels estrangers no és com per

Collidores de taronja als camps de Picassent / LUCAS GUERRA

Planta de classificació de la Cooperativa Agrícola San José de Alcàsser / LUCAS GUERRA

als espanyols. Tens moltes coses a fer cada temporada, renovar papers, seguretat social, etc. I tot això és feina que un sol no pot portar, si no té suport i ajuda amb la informació adient”.

Treball feminitzat i precari

Els magatzems de taronja es distribueixen arreu de totes les zones de cultiu del País Valencià. Són un element bàsic de la cadena de producció i distribució citrícola, ja que és on el fruit passa per diverses operacions mecanitzades de neteja, desinfecció i abrillantament. Tanmateix, encara es requereix una mà d'obra temporal per efectuar les tasques de selecció i envasament de les taronges; un treball reservat, tradicionalment, a les dones. “Es tracta d'una feina feminitzada des dels seus orígens”. “Com altres activitats que empren dones, els motius són clarament econòmics, en permetre un estalvi substancial en el cost de la mà d'obra, tant pels menors salaris rebuts com per les característiques organitzatives a les quals s'ajusta bé aquest col·lectiu”, explica Concha Domingo, llicenciada en Geografia, a l'article d'investigació “El treball de les dones al sistema citrícola valencià”, publicat a la revista *Quaderns de Geografia* de la Universitat de València.

Les campanyes de selecció i envasament coincideixen amb les de recollida de taronges. Comencen, aproximadament, el mes d'octubre i es poden allargar fins al mes d'abril; encara que és a partir de la segona setmana de desembre i fins a mitjans de febrer quan es registra el període de feina més intens, temps en què a les dones se'ls exigeix disponibilitat i flexibilitat absolutes. “He d'estar disponible sempre, perquè em poden cridar dient-me que en dues hores he d'estar treballant”, indica Marisa Nieto -nom fictici-, ja que no vol revelar la seua identitat per por a les represàlies-, treballadora en un magatzem de taronges de la Pobla Llarga.

A vegades, les dones es veuen obligades a estar disponibles per a acudir a l'empresa a torns que poden ser només d'una o dues hores, així com a fer hores extraordinàries. “La dona ha de respondre a un horari flexible, cosa que, com en totes les situacions convertides

Descansar per anar al servei o beure aigua es converteix en un autèntic luxe als magatzems de taronges

Quan acaba el període més intens, les treballadores fan menys hores i cobren entre 250 i 400 euros al mes

en habituals, no es percep com una situació especialment negativa i, simplement, l'organització domèstica s'acomoda a aquests alts i baixos”, puntualitza Domingo. En alguns magatzems, la jornada laboral es divideix en huit hores al matí o a la vesprada, un horari que sempre s'allarga. Tanmateix, en d'altres, les treballadores ni tan sols tenen un torn assignat i hi van quan les criden. Així ho explica Nieto: “En teoria, hauríem d'anar-hi per torns, però realment no els fem i, al final, hem de treballar més hores. Quan estem en plena temporada, treballem deu o dotze hores diàries. Has de viure per a la feina”.

El luxe d'anar al bany o beure aigua

Descansar per anar al servei o beure aigua es converteix en un autèntic luxe als magatzems de taronges. L'empresa és qui estableix el moment concret en què les treballadores poden cobrir les seues necessitats bà-

siques. “Els descansos els tenim molt regulats. Si entre a les dues, a les quatre i mitja de la vesprada una persona em diu que em substituiran perquè puga anar al servei”, relata Mari Carmen Gil -nom fictici-, treballadora en diversos magatzems de taronja a Betxí.

A aquestes condicions d'explotació laboral se sumen la temporalitat i la precarietat que caracteritzen aquesta feina. Durant els cinc o sis mesos que dura la campanya, les treballadores dels magatzems guanyen al voltant de 1.000 euros al mes. Tanmateix, una vegada acaba el període més intens, les treballadores passen a fer moltes menys hores i, per tant, durant eixos mesos, poden cobrar entre 250 i 400 euros al mes. “Fas poques hores i no arribes ni a cobrar l'atur. És un problema, perquè la majoria de gent que treballa al magatzem no té estudis i, per tant, no aconsegueix feines millors”, relata Nieto.

L'explotació laboral i els incompliments legals augmenten amb l'externalització d'aquest treball a través de les empreses de treball temporal. Les treballadores passen a ser contractades per una companyia que serveix d'intermediària i, per tant, el control que se'n puga realitzar per part dels sindicats o del Ministeri espanyol de Treball resulta molt més complicat. Per exemple, un altre dels abusos que lamenta Gil i que mai ha estat denunciat és la impossibilitat de demanar baixes. Segons aquesta treballadora, “no tens dret a emmalaltir ni a agafar la baixa”. “Com ja m'ha passat les dues vegades que han nascut les meues netes, quan he entregat els papers de la baixa, m'han fet fora”.

Per a les llauradores com María Mor, l'única alternativa a l'explotació, la precarietat, així com a un model intensiu que perjudica la menuda propietària és apostar per l'agricultura ecològica, “en què no s'explota, es paguen salaris dignes i es cuide la terra”, defensa. Durant els últims anys, han nascut algunes empreses, com Naranjasecologicas.net, destinada a la venda de cítrics per internet, que ja han apostat per aquest tipus d'agricultura. Però a la indústria de la taronja del País Valencià encara li queda molt a millorar perquè llauradores, col·lidors i treballadores dels magatzems deixen de sentir-se esclaves en ple segle XXI. ●

Camps de tarongers
al municipi sud-africà
Buffeljagsrivier,
explotat per l'empresa
Suiderland Plase

Recorren les carreteres que uneixen les comarques del País Valencià, difícilment es perd de vista el paisatge de tarongers; una estampa que ens mostra la importància del sector cítricol arreu del territori. Eduardo Martí, veí de Benifaió, a la comarca de la Ribera Alta, es dedica a l'agricultura des de fa dèneu anys. Quan va complir la majoria d'edat, va començar a treballar al camp amb el seu pare, qui posseeix una explotació agrícola de tretze hectàrees de taronges i dos de caquis. Durant tot aquest temps, Martí, qui també és membre de la Unió de Llauradors del País Valencià, ha lluitat per poder viure dignament dels seus conreus, encara que, segons assegura, cada vegada és més difícil fer front a la precarietat del sector.

Només es dedica a l'agricultura, feina que compagina amb la lluita sindical per defensar els drets de les llauradores, així com un sector que "permet mantindre viu el territori", defensa. En efecte, el cultiu de cítrics dona feina a més de 30.000 persones. L'any 2016, el País Valencià va exportar cítrics per valor de 2.094 milions d'euros. Aquesta xifra representa un 37% de les exportacions agroalimentàries del territori i un 67% de les exportacions de cítrics de l'Estat espanyol, segons l'Institut Valencià de Competitivitat Empresarial de la Generalitat Valenciana. Així mateix, segons un informe de la Generalitat, en l'anterior campanya, el País Valencià va continuar sent el primer productor en l'àmbit estatal: representa el 50,1% del conjunt, seguit d'Andalusia (34,1%) i Múrcia (13,4%). Tanmateix, malgrat aquesta importància del sector, no existeix cap marc d'acció legal que garantisca unes relacions més justes i equilibrades per a les agricultores valencianes, que enguany han emprés tota una sèrie de

mobilitzacions arreu del País Valencià per denunciar la competència "deslleial" al sector.

Durant la primera part de la campanya cítricola de 2018, les pèrdues han ascendit a 130 milions d'euros, segons l'estudi elaborat per la Unió de Llauradors. La causa principal d'aquest minvament ha sigut la presència de fruita procedent de països tercers en els supermercats i tendes d'Europa, mercat cap a on s'orienta una part de la producció valenciana. "Hi ha hagut un impacte negatiu molt fort per culpa de la pressió i la competència deslleial que estan exercint altres països tercers, sota la connivència de la Unió Europea", lamenta Carles Peris, secretari general de la Unió de Llauradors, col·lectiu que xifra en un 65% les pèrdues degudes a aquesta competència. El 35% restant ha sigut conseqüència de les intenses tempestes d'aquesta tardor.

Competència dels cítrics sud-africans

L'origen dels 130 milions de pèrdues és a Brussel·les, en 2016, any en què es va signar el macroacord de lliure comerç entre Europa i Sud-àfrica, Namíbia, Botswana, Swazilàndia i Lesotho. Aquest acord va ampliar en un mes i mig el període d'importació de cítrics sense aranzels. En concret, mentre que abans de l'acord aquests cinc països només podien enviar producte fins al 15 d'octubre, ara ho poden fer fins al 30 de novembre. A més a més, s'implanta que l'aranzel del 16% es reduirà progressivament fins que, l'any 2025, no paguen res per exportar els seus cítrics.

Aquest acord perjudica, sobretot, la pagesia que cultiva taronges primerenques, ja que, ara mateix, els mercats europeus poden rebre cítrics de països tercers quan ja arrenca la temporada del camp valencià. Però, a banda, "una part d'aquest producte s'acumula en cambres, estirant així la presència de fruita estrangera fins a

CÍTRICS ABANDONATS PER **COMPETÈNCIA DESLLEIAL** DEL MERCAT GLOBAL

Les jornades laborals retribuïdes entre 6 i 10 euros a Sud-àfrica permeten introduir taronges i mandarines barates al conjunt dels països europeus que, de retruc, desplacen la producció valenciana

E. F. | @EsterFayos

finals de desembre o principis de gener", explica Peris. El principal país beneficiari de l'acord és Sud-àfrica, que té molta més capacitat d'exportació que la resta.

Des del tractat signat en 2016, segons la pagesia afectada, les exportacions sud-africanes han crescut un 10% en taronges i un 11% en mandarines. Així mateix, la superfície de cultiu de cítrics ha incrementat en un 11% de mitjana als països signants del Sud, un percentatge que, si se circumscriu a les mandarines, puja fins al 17%. Per contra, al País Valencià, el volum de les exportacions ha disminuït des de l'entrada en vigor de l'acord. Segons dades de la Generalitat Valenciana, des de setembre de 2015 fins a juny de 2016, es van exportar 1.146.495 tones de taronja i 1.248.552 tones de mandarina. En canvi, des de setembre de 2016 fins a juny de 2017, l'exportació de taronges es va situar en 1.108.486 tones i la de mandarines en 1.137.972. Seguint la tendència, en la campanya 2017-2018 les exportacions de taronja van suposar 1.066.664 tones i les de mandarina, 1.160.894.

Aquesta competència deslleial ha comportat que milers de tones de mandarines, sobretot satsumes i clementines, s'hagen quedat als arbres sense poder agafar-les, per la saturació que hi ha de cítrics de països tercers a les fruïteries i cadenes de supermercats d'Europa. A banda de la reducció de beneficis econòmics que açò comporta a la llauradora, l'arbre també es veu afectat, ja que quan els fruits no es recol·lecten en el seu moment òptim i romanen més temps en l'arbre, "aquest sofreix i es desgasta molt, fet que provoca un minvament de la producció", matisa Peris.

En els últims anys, l'escassa rendibilitat de la producció també ha fet que molts camps s'abandonen. Segons puntualitza César Estañol, membre de la Plataforma per la Dignitat del Llaureador -que aglutina tot el sector citrí-

Als municipis de Nules i Borriana ja s'ha descuidat un 20% del terreny destinat a taronges i mandarines

"Aquest any hem decidit donar una part de la collita al Banc d'Aliments de Castelló", detalla María Mor

cola de les comarques de Castelló-, a Nules i Borriana (municipis de la Plana Baixa), ja s'ha descuidat un 20% del terreny destinat a taronges i mandarines. Una realitat que, per a ell, pot suposar la desaparició total d'aquest cultiu al País Valencià.

Cítrics a 15 cèntims el quilo

María Mor viu a Castelló, però durant les últimes setmanes ha estat a Almenara, municipi de la Plana Baixa, on cultiva un hort de taronges juntament amb alguns familiars. El murmurí de la natura es confon amb el so que produeix el fruit cada vegada que Mor l'agafa de l'arbre i el deixa a la caixa. En tan sols un dia, una persona pot agafar més de 400 quilos de taronges. Un esforç que, després, no es veu recompensat econòmicament. En concret, cultivar un quilo de cítrics li costa 0,20 euros aproximadament. Tanmateix, el preu de compra és molt més baix. "Abans veníem a 0,30 euros el quilo, però ara les estem venent entre 0,15 i 0,24". "Fins i tot, aquest any hem decidit donar una bona part de la collita al Banc d'Aliments de Castelló, perquè les taronges s'anaven a quedar en l'arbre fins que caiguessen", relata.

Eduardo Martí, com la major part d'agricultors de la comarca de la Ribera Alta, és productor de dues varietats primerenques, la satsuma okitsu i l'arrufatina. Abans de la signatura de l'acord entre la Unió Europea i els cinc països tercers, Martí venia l'okitsu a 0,27 euros el quilo i l'arrufatina a 0,37, preus que després del tractat han disminuït entre set i deu cèntims el quilo. Així mateix, mentre que abans aconseguia un marge de benefici de 10 cèntims, ara amb prou feines se situa en 4 cèntims; una disminució que s'ha traduït en una pèrdua de 24.000 euros. Per a Martí, aquesta baixada del preu li ha marcat la diferència entre "poder viure »

» bé” i “anar escàs”, encara que, tot i això, es considera afortunat, ja que té la sort de “poder collir, vendre i cobrar”. Pel que fa a la varietat nàvel, segons dades de la Generalitat, en gener de 2015 el preu en origen se situava en 0,19 euros el quilo, i en 2016, va baixar a 0,18.

Aquesta situació contrasta amb la de Sud-àfrica, on el benefici del producte s’ha incrementat. La mitjana d’augment des que es va signar l’acord de lliure comerç és del 50% (53% en taronges i 47% en mandarines), segons dades de la Unió de Llauradors. Per a Maria Mor, l’explicació és molt clara: “El valor del seu producte ha augmentat, perquè els costos de producció són tan baixets que han tingut més capacitat d’incrementar-ho”.

La llauradora rep 0,18 euros per quilo de mitjana, quan el preu de venda als supermercats se situa en 1,5

Als països del Sud, la normativa permet utilitzar productes fitosanitaris que ací estan totalment prohibits

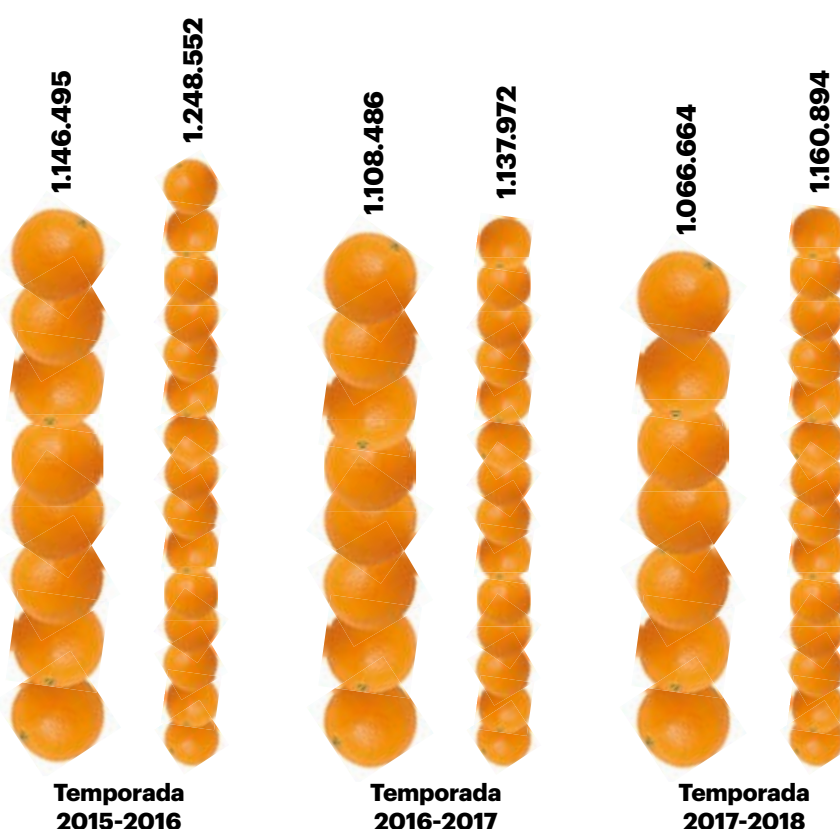
Per una jornada de producció als països tercers, a les collidores se’ls paga entre 6 i 10 euros, un preu que a l’Estat espanyol equival a una hora de treball, a excepció dels casos d’explotació a persones migrades que s’han denunciat a través de les inspeccions de treball. Així mateix, als països del Sud, la normativa permet utilitzar productes fitosanitaris que ací estan totalment prohibits. A banda, en el procés d’exportació no apliquen el tractament en fred destinat a eliminar qualsevol tipus de plaga, un procés que ací sí que es duu a terme. En conseqüència, Peris destaca que de les onze plagues que han arribat als camps de la citricultura valenciana, “quatre provenen de Sud-àfrica”. Una d’aquestes és la coneguda com a cotonet de les Valls, la qual “ja està implantada a la collita valenciana, i que ha provocat deformacions en el fruit i, per tant, ja no serveix per a comercialitzar-lo”.

A les condicions sociolaborals i en què els cítrics arriben als ports europeus se suma la falta de control duaner. A l’Estat espanyol aquest control és rigorós, ja que es disposa de cossos d’inspecció als ports d’entrada que revisen els productes per detectar qualsevol tipus de plaga. No obstant això, als ports d’Europa els controls són més laxos. És per això que els països tercers prefereixen introduir la seua producció a través dels recintes portuaris de països com Portugal o el Regne Unit, per evitar controls exhaustius.

Les taronges procedents de països tercers han passat a ocupar els supermercats de tota Europa, consolidant-se així una competència deslleial entre aquestes i les cultivades al País Valencià. Aquesta realitat ha comportat una disminució del valor que rep la llauradora. Segons dades de la Unió de Llauradors, en 2018, a l’Estat espanyol, l’agricultura només rep un 19,2% del preu pagat per les consumidores, mentre que a Alemanya, per exemple, rep un 48,3%. “La nostra lluita busca aconseguir un benefici del 33% per als agricultors i equilibrar així la cadena agroalimentària”, postil·la Peris. ●

Exportacions de taronja i mandarina al País Valencià

(en tones)

FONT: Generalitat Valenciana

La venda ‘a resultes’, una pràctica il·legal cada vegada més comuna

El fet que el cultiu cítric valencià es base en el sistema minifundista encara perjudica més les menudes agricultores, mentre que beneficia les grans superfícies de productes hortofructícoles. Així mateix, la distribució cítrica està controlada per unes poques empreses que acorden els preus de compra. A aquesta pràctica se suma la venda ‘a resultes’, també coneguda com la venda ‘a comercialitzar’, un procediment completament il·legal. En la venda ‘a resultes’, l’empresa compra la collita a qui la llaura sense oferir-li un preu. Aquest es fixarà molt temps després, una vegada els establiments comercials hagen venut tota la fruita i en funció del benefici econòmic guanyat. D’aquesta manera, el preu final es calcula per liquidació, és a dir, de la quantitat econòmica obtinguda per l’empresa, es descompten les despeses de comercialització i el seu benefici. Per tant, la resta serà per a l’agricultora, que cobrarà diversos mesos després de la recol·lecció. Per a Maria Mor, la venda ‘a comercialitzar’ té un impacte molt negatiu, perquè, “en realitat, només consisteix en el fet que el comprador

paga allò que li pareix i, al final, acabem venent per sota del cost de producció. No hi ha més explicacions”, denuncia. Mentre que abans existia un procés de negociació entre empreses i llauradores, ara aquestes últimes es veuen pressionades a acceptar qualsevol preu. “El comerç privat pressiona el llaurador a la baixa i fica por. Tots els esglaons de la cadena de producció tenen un preu fixat, a excepció del llaurador, que és qui genera valor i cultiva la terra”, afegeix Peris.

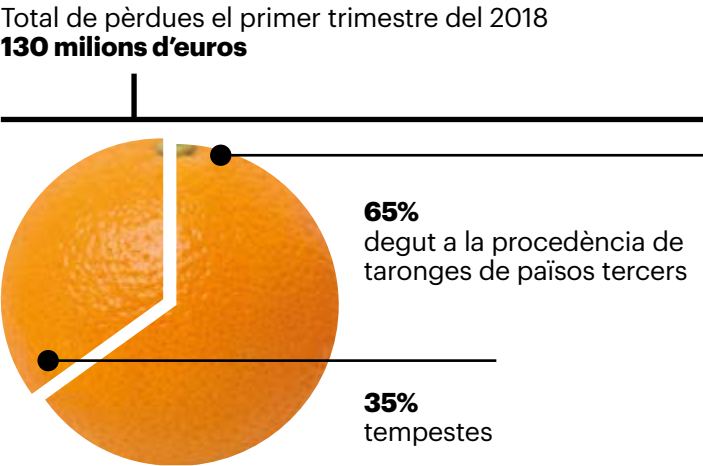
La Unió de Llauradors i l’Associació Valenciana d’Agricultors (AVA-Asaja) han denunciat aquesta pràctica a l’Agència d’Informació i Control Alimentari (AICA), un òrgan, depenent del Ministeri espanyol d’Agricultura, que s’encarrega d’investigar les pràctiques comercials agroalimentàries i de sancionar les empreses que vulnereu la llei. La Unió, per exemple, ha presentat un total de quinze denúncies per abús, però els mecanismes sancionadors “són molt baixets i els grans supermercats prefereixen pagar una sanció en comptes de fer les coses bé”, matisa el secretari general de la Unió.

Reclamacions a la Generalitat i a Brussel·les

Mitjançant les mobilitzacions que ha protagonitzat el sector citrícola valencià per denunciar aquesta competència deslleial, les agricultores reclamen mesures estructurals que compensen la situació actual. En primer lloc, demanen que els països tercers es registren per la mateixa normativa europea en matèria fitosanitària i implanten el tractament en fred. En segon lloc, reivindiquen una major inversió en investigació i innovació, així com en l'augment de professionals a l'oficina de la Generalitat Valenciana que hi ha a Brussel·les, amb l'objectiu que aquesta "exercisca de lobby de la citricultura i de les agricultores valencianes", matisa Peris. També demanen l'aplicació de la clàusula de salvaguarda, un mecanisme de pressió que s'empra per a corregir l'impacte econòmic negatiu

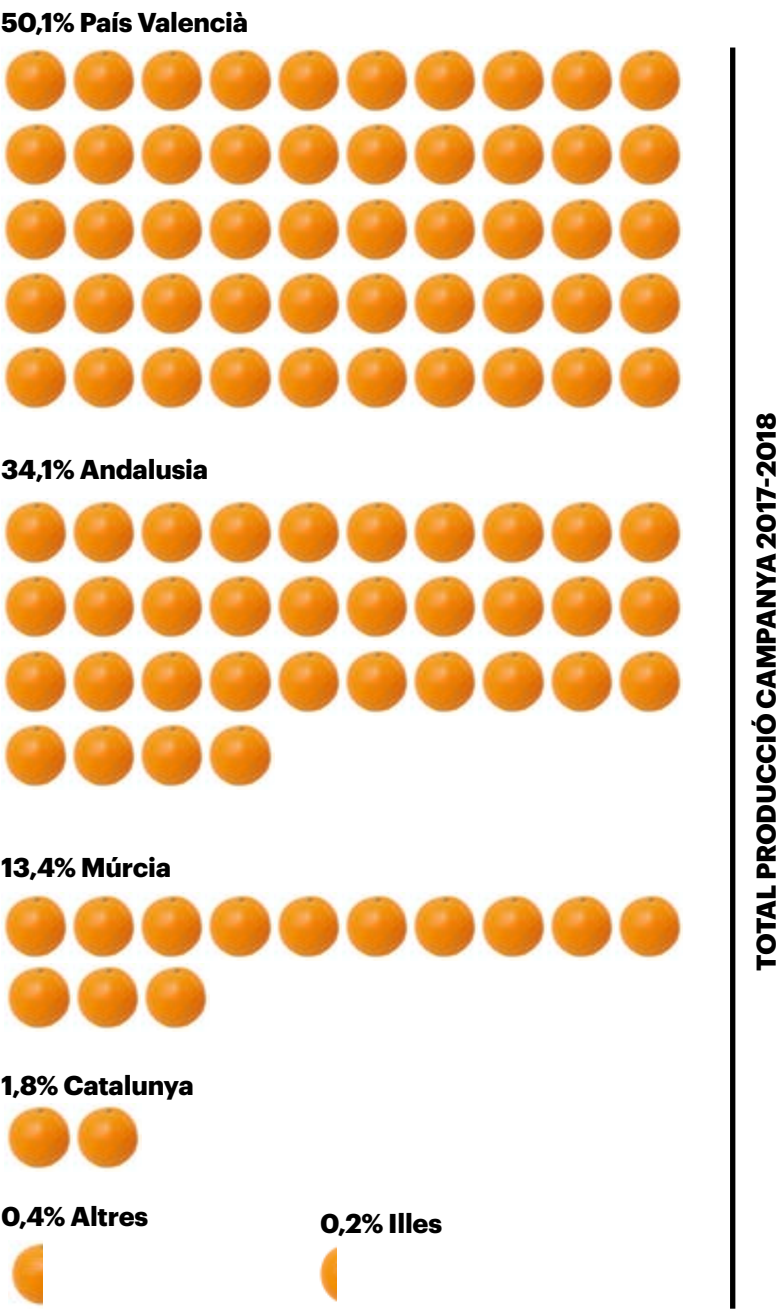
que puga haver-hi a la indústria citrícola de l'Estat espanyol. Per ara, la Generalitat Valenciana ha aprovat l'avantprojecte de la Llei d'Estructures Agràries del País Valencià. Amb aquesta normativa, la conselleria d'Agricultura i Medi Ambient pretén recuperar una política agrària i alimentària pròpia, reforçant, afavorint i agilitzant les estructures, així com incorporant les dones i la població més jove en aquest sector. Una de les iniciatives que descriu l'avantprojecte és la creació d'una xarxa de terres perquè aquells terrenys que no s'estiguen cultivant passen a ser treballats per agricultores. Des dels diferents col·lectius veuen positiva la mesura, però van més enllà i aposten directament per una xarxa de llauradores, amb l'objectiu d'evitar l'abandonament de més cultius.

Pèrdues en el sector de la taronja al País Valencià

FONT: Unió de Llauradors

Producció de cítrics a l'Estat espanyol

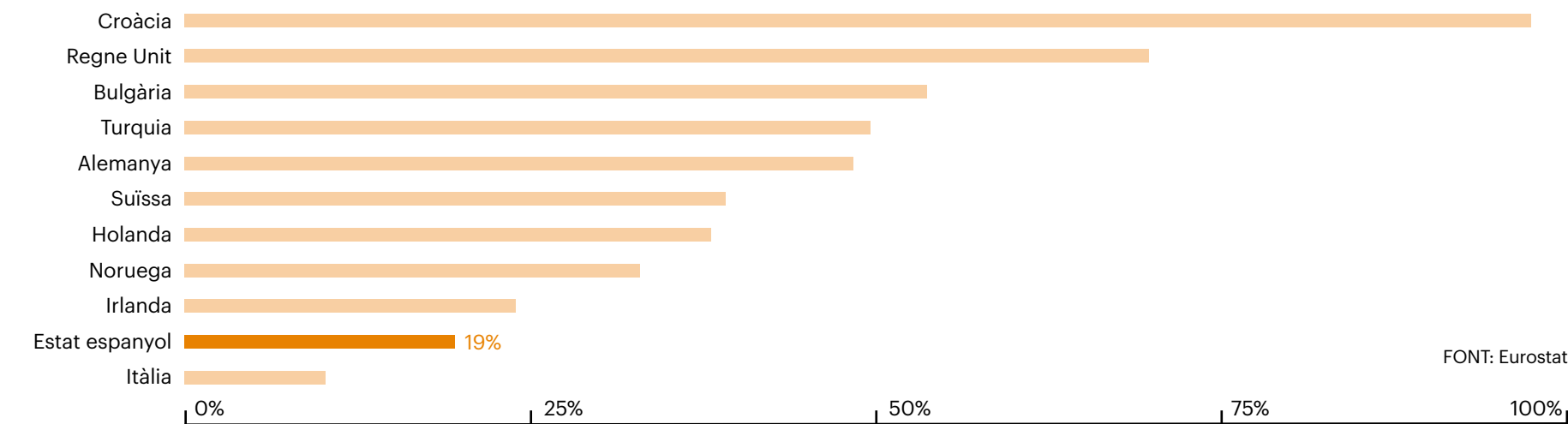

FONT: Generalitat Valenciana

/ PAU FABREGAT

Percentatge del preu final per al consum que rep l'agricultora

(Primer trimestre de 2018)

FONT: Eurostat

Djamila Ribeiro,

filòsofa feminista

“Els joves negres al Brasil saben
que quan van amb la Bíblia
a la mà no els para la policia”

Text: João França | @jotaemi
Fotografia: Miguel López Mallach | @MallachPhoto

El Brasil travessa un moment polític convuls. L'ultradretà Jair Bolsonaro va guanyar les eleccions un any i mig després de la destitució de la presidenta Dilma Rousseff, que va posar fi a catorze anys de governs progressistes. Al país més gran i més poblat de l'Amèrica del Sud, una persona jove negra és assassinada cada 23 minuts. També lidera el rànquing global de transfeminicidis. La filòsofa i activista feminista negra Djamila Ribeiro (Santos, 1980) posa el focus en aquestes qüestions, treballant tant des de les polítiques públiques –va ser secretària adjunta de Drets Humans de l'Ajuntament de São Paulo– com des de la divulgació popular.

Més enllà de la concepció formal, podem parlar de democràcia al Brasil?

Des del final de la dictadura militar el 1985, el Brasil sempre ha estat un país de baixa intensitat democràtica, com diu Boaventura de Sousa Santos. Els suburbis del país i la població negra, per exemple, mai han pogut gaudir *de facto* de la democràcia. Aquestes persones sempre han viscut en estat d'excepció. La repressió que existeix avui amb la militarització de les favelas va començar fins i tot abans de l'elecció de Bolsonaro. Les institucions sempre han estat fràgils i ara, amb aquesta elecció absurda, ho seran encara més.

A qui afecta aquesta baixa intensitat democràtica?

Principalment a la població negra i indígena. El genocidi indígena al Brasil encara està molt invisibilitzat; hi va haver tres milions d'indígenes i ara no passen dels 800.000. Al nord del país, qui esdevé líder quilombola [descendents de les comunitats constituïdes per persones que havien estat esclavitzades] és assassinat regularment en el marc de la lluita per la terra. I també els moviments socials, històricament criminalitzats, des del Moviment dels Sense Terra o el moviment per l'habitatge fins a les feministes populars. Aquests grups patiran amb un president que ja ha dit que no hi haurà cap tipus d'activisme polític al Brasil. Debora Diniz, professora de la Universitat de Brasília que fa una defensa molt important de la despenalització de l'avortament, ha hagut de marxar del país per les amenaces que estava rebent. L'assassinat de Marielle Franco [regidora de Rio de Janeiro morta a trets el març de 2018], que va ser un moment molt dur, ens mostra que dones com ella incomoden.

Al teu llibre *O que é lugar de fala?* (2017) parles d'una figura molt important per explicar la realitat del Brasil: la treballadora domèstica interna.

Hi ha una relació directa entre treball domèstic i esclavisme. Després de l'abolició el 1888, en el procés d'industrialització del Brasil no es creen mesures per incloure la població negra, al contrari. Els homes negres no tenien accés al treball, i hi ha l'incentiu als immigrants europeus perquè vagin al Brasil a ocupar aquests llocs de feina. Les dones negres surten del paper d'esclavitzades al de domèstiques, perquè així sustentaven les seves famílies, ja que eren les úniques que aconseguien feina. Avui la classe mitjana té una empleada, i tothom en vol tenir una, però pagant uns salaris pèssims. Les cases tenen els quartets d'empleada, que són habitacions sense finestres als fons de les cases, a l'àrea de servei, amb la mateixa lògica de l'esclavitud, de submissió. Tenim al voltant de 5 milions de dones negres treballadores domèstiques al Brasil, i no hi ha polítiques perquè tinguin una mobilitat social, així que es perpetua aquesta lògica. Parlant de la meva experiència personal, la meva mare va ser domèstica fins que es va casar amb el meu pare, la meva àvia ho va ser, la meva besàvia ho va ser i la seva mare va ser esclavitzada. En els últims anys hi ha hagut alguns canvis, algunes polítiques públiques en educació, sobretot amb el govern de Lula, però, tot i que han estat importants, encara és molt poc.

Els governs del Partit dels Treballadors (PT) van representar canvis importants per al país a l'hora de fer front a aquestes desigualtats?

Han estat molt importants en l'accés a la universitat. Fins i tot abans del primer govern de Lula, el 2001 l'estat de Rio de Janeiro va ser el primer a crear quotes

[reserva del 50% de les places de les universitats per a estudiants provinents de la xarxa pública i racialitzades]. Avui la Universitat de l'Estat de Rio de Janeiro (UERJ) és pràcticament una universitat negra. Altres universitats ho van anar adoptant fins que el 2012, ja amb el govern de Dilma, es va convertir en llei federal. Va representar un augment molt gran de joves negres a la universitat, que van poder tenir oportunitats mínimes per sortir d'aquest cicle d'exclusió. Jo vaig estudiar en un campus que va ser creat el 2007, allà em vaig graduar i vaig fer el meu màster. L'expansió de les universitats públiques va ser un fet importantíssim, pensat durant el govern de Lula, que va impactar directament en les vides de persones com jo.

Però no n'hi ha prou amb la formació...

Al moviment negre discutim molt sobre això, i ens plantejem que no n'hi ha prou si no implementem polítiques en el mercat de treball, perquè després les empreses no contracten aquestes persones. Dilma va promulgar una llei perquè hi hagués quotes en els serveis públics federals, i alguns municipis també les van adoptar. Això és bàsic per promoure la mobilitat social.

I més enllà de la universitat?

Crec que el projecte d'esmena constitucional de les treballadores domèstiques va ser una mesura molt important. Va paralitzar el país, la gent estava indignada perquè les treballadores domèstiques serien igualades a qualsevol altre treballador, tindrien dret al Fons de Garantia del Temps de Servei [un compte d'estalvis al qual ha d'aportar l'ocupador perquè la persona en gaudeixi si és acomiadada] o a jubilar-se. També són importants polítiques com el programa Bolsa Família [d'aju-

“ ”

Contra l'exclusió no n'hi ha prou amb la formació, cal implementar polítiques en el mercat de treball

El projecte d'esmena constitucional de les treballadores domèstiques va ser una mesura molt important

da econòmica a les famílies pobres mentre mantinguin els infants escolaritzats i vacunats], principalment per apoderar dones que van poder trencar amb un cicle de misèria, perquè del que estem parlant és d'això: misèria. La fam es va reduir molt al Brasil durant aquests governs i avui torna a créixer. Per més crítiques que tinguem, i jo en faig, em sembla innegable que hi va haver canvis molt significatius i que van impactar directament en la vida de la població negra. Ara tornem enrere i passem a augmentar les desigualtats.

Llavors què passa amb les darreres eleccions?

Hi ha hagut incomoditats molt grans amb certs avenços, i el que passa avui és una resposta a això. És curiós perquè el grup que sempre ha estat beneficiat se sent deixat de banda, i saben fer servir molt bé aquest discurs nacionalista, que culpa que no trobis feina als immigrants o al fet que ara els negres estudiïn. El Brasil és un país conservador que ha tingut petites onades progressistes en els últims anys, i ara ve un discurs per destruir tot això. I com que el Brasil és molt desigual, una persona de classe mitjana es pensa que és rica, perquè està molt per sobre d'una que és pobre, però no entén que no és rica, que viu d'un salari i també és explotada, així que acaba reproduint els discursos de l'elit. Per altra banda, també crec que Bolsonaro va guanyar per un discurs moral, perquè si et mires les notícies falces totes van d'això, parlen de biberons de penis o que el PT volia distribuir "kits gais" a les escoles. Amb el nombre absurd que tenim d'esglésies neopentecostals, aquest discurs penetra molt. Tenim persones cristianes extremadament fervoroses que potser triguen tres hores a arribar a la feina, però el que els preocupa és que el seu fill no rebi un "kit gai" a l'escola. Per més que siguin oprimides, aquest discurs moral genera una identitat amb el que diu Bolsonaro, i això és molt potent en un país com el nostre, amb mentalitats molt tancades, líder mundial en assassinats de persones LGBT i el cinquè en femicidis.

Com explicaries el creixement d'aquestes esglésies neopentecostals?

Als suburbis tens una absència de l'Estat, només arriba a l'hora de la repressió. Llavors les esglésies aca-

“ ”

El Brasil és un país conservador que ha tingut petites onades progressistes en els últims anys

És molt violent créixer en una societat en què sembla que les persones com tu no estan construint el món

ben complint una funció per a aquestes persones. Els joves negres saben que quan van amb la Bíblia a la mà no els para la policia, són tractats d'una altra manera. Als suburbis sempre hi ha un bar i una església, i per a aquelles persones és millor ser l'evangèlic que el borratxo. D'altra banda, tenen un projecte de poder i molts diners que els serveixen per disseminar-se. Tenen canals de televisió, en el cas de l'església, Universal, o programes en emissores obertes. Això és molt eficient en un país que té un projecte d'educació fallit, on les persones són extremadament precaritzades.

Més enllà de tot això, en aquestes eleccions ha tingut un pes molt important la decepció amb el PT.

En això hi ha tingut un paper molt important la criminalització del PT per part dels mitjans de comunicació, perquè al Brasil tenim un monopoli mediàtic, amb el grup Globo, que va aconseguir ficar als caps de la població que el PT era el responsable de tot allò dolent que passava. Fins i tot aquelles persones directament beneficiades per polítiques del PT diran que ho van aconseguir pels seus propis esforços i no perquè es van crear beques perquè poguessin estudiar a la universitat, per exemple. I amb la presó de Lula, totalment arbitrària, sense proves, van aconseguir crear aquesta imatge del partit corrupte. Hi havia un odi irracional, de dir "fora PT" sense saber ni per què.

I al partit li cal una forta autocrítica, perquè quan va estar al poder no va democratitzar els mitjans.

Hi ha un discurs molt repetit entre sectors de l'esquerra que diu que donar centralitat a les identitats ha donat ales a la dreta.

Però les esquerres no han posat les identitats al centre. Encara són homes blancs els que són presidents dels partits i els més elegits, fins i tot dins de l'esquerra. Encara es destinen molts més fons a les candidatures blanques que a les negres. Per mi això és ser identitari, quan només afavoreixes el teu grup. L'home blanc no pensa que la blanquitud o la masculinitat també són identitats, es pensa com a universal, ens mira i diu: vosaltres sou els identitaris. No hi ha grup més identitari al Brasil que el masculí blanc heterosexual, que parla i governa per ell mateix.

I hi ha qui en queda fora.

Hi ha molta gent molt polititzada, per exemple en els moviments negres, que no s'identifiquen amb l'esquerra, que no voten i creuen que s'han d'organitzar de forma independent perquè no se senten representats dins de l'esquerra institucional. Falta tornar a fer treball de base, perquè han estat molt de temps al poder i se'ls ha oblidat que havien d'estar als llocs on han estat les esglésies, per exemple, fent feina i discutint amb la població. Gilberto Carvalho, que és del PT i va ser ministre de Dilma, diu

que s'han convertit en un partit de buròcrates i s'han oblidat de dialogar amb els moviments socials, i hi estic molt d'acord. Falta autocrítica, i responsabilitzar de l'elecció d'un tipus com Bolsonaro als col·lectius que estan morint dia rere dia, els més violentats, és com a mínim frívol.

En tot això, han quedat reforçades les identitats hegemòniques?

Crec que Bolsonaro ha enfortit persones que ja estaven fent coses terribles, però ara se senten més legitimades. Durant les eleccions moltes persones van ser agredides, sobretot homes gais, al carrer. A les xarxes també s'ha notat. Jo, que pateixo molts atacs, he vist que aquestes persones s'han sentit molt més còmodes; però més enllà d'això, van ser moltes les persones agredides, amb el cas extrem de l'assassinat del mestre Moa do Katendê.

Comences *O que é lugar de fala?* citant un discurs de finals del segle XIX de Sojourner Truth, una dona negra esclavitzada que va conquerir la seva llibertat i es va fer activista pels drets de les dones. Planteja debats que es poden assemblar a alguns dels actuals i apuntes que veus com la seva, tot i que oblidades pel feminisme hegemònic, fa molt que hi són.

La supremacia blanca ha invisibilitzat altres possibilitats d'existència. El moviment feminista ha treballat per

trencar una visió masclista del món, però no trenca una visió blanca del món. L'error ha estat preocupar-se només d'allò que té relació amb elles. En canvi, els feminismes negres no pensen només en allò relacionat amb les dones negres, sinó en un projecte de nació que trenqui amb les opressions. Les meves antecessores han fet històricament el debat de trencar amb el racisme dins el feminisme i amb el masclisme dins el moviment negre. Ens quedem en un llimb, perquè entre les dones, som dones negres, i entre els negres, no som homes. Per això cal que donem visibilitat a aquestes veus, per mostrar que ja existien altres dones pensant el món més enllà d'aquesta història explicada des de la supremacia blanca.

Falten referents.

És el que anomenem epistemicidi. És molt violent créixer en una societat en què sembla que les persones com tu no estan construint el món. Derrida parla del falogocentrisme, el coneixement enfocat només en l'home blanc europeu, com si en altres llocs no estiguessin pensant el món. Ens hem de qüestionar què entenem per coneixement, que no és només el coneixement acadèmic, sinó també el dels pobles indígenes, del candóblé o dels moviments socials. Hi ha un esborrament d'aquests coneixements, que alhora que és extremadament violent per nosaltres, també és dolent per a les persones blanques, perquè acaben tenint una experiència del món molt empobrida. La falta de contacte amb altres mons fa que sembli que només elles pensen, i llavors, quan són mínimament confrontades, s'espanten i acusen "els identitaris". Nosaltres estem acostumats a aquest enfrontament, potser per això no ens espantem tant.

Al llibre també dius que la invisibilitat mata, literalment.

Mata perquè quan no anomenem les realitats de certs públics no creem una demanda de polítiques públiques. Quan el 2016 se celebraven deu anys de la llei Maria da Penha [contra la violència masclista] es va fer el mapa de la violència i vam veure que s'havien reduït els assassinats de dones blanques però, en canvi, s'havien incrementat gairebé en un 50% els assassinats de dones negres. El fet que no es posés en relleu la situació de les dones negres va fer que quedessin en la invisibilitat. Si no penses en polítiques específiques per grups que són vulnerables, estàs deixant que morin. És el que l'Achille Mbembe anomena necropolítica.

La seguretat també ha estat un tema clau en la campanya presidencial.

S'ha consensuat que la seguretat pública és més repressió i més armament perquè saben manipular molt bé aquest debat en la població. Hi ha molts programes a la televisió reproduint aquest discurs sensacionalista que calen més empresonaments, que cal matar o que "el criminal bo és el criminal mort", com es va repetir. Com que l'Estat no treballa en la reducció de les desigualtats, és més fàcil pensar que aquell noi que està a l'extrem del problema és el gran responsable perquè ha robat. L'esquerra també s'equivoca a dir simplement que "és fruit de la desigualtat", perquè

“ ”

Bolsonaro ha enfortit persones que ja estaven fent coses terribles, però ara se senten més legitimades

Si no penses en polítiques específiques per grups que són vulnerables estàs deixant que morin

no és agradable ser robat. Cal un terme mitjà, d'entendre com és de desagradable i alhora explicar que empresonar aquell noi no resoldrà el problema. Al Brasil hi ha una política de seguretat, amb la "guerra a les drogues", destinada a exterminar la població negra i pobre. Però aquest debat, que és central, es queda en un entorn molt acadèmic, allunyat de la gent. Les persones estan vivint realment la violència urbana en el seu dia a dia, i llavors és fàcil apel·lar a un discurs repressiu, d'armar la població, com proposa Bolsonaro. El nostre gran repte és debatre la seguretat pública de forma que les persones entenguin que no estem sent benèvols amb els criminals.

Algun consell per afrontar els quatre anys que venen?

Jo seguiré resistint, lluitant, organitzada col·lectivament, intentant fer el màxim que estigui a les nostres mans, però posant molta atenció en la nostra salut mental, que em sembla un debat essencial en aquest moment. Ens pensem que hem d'estar al front constantment, i això és molt desgastant, principalment per nosaltres, dones negres. És important que les que mínimament puguem, perquè no totes poden, creem espais per parlar dels nostres dolors, tenir cura de nosaltres mateixes i unes de les altres, perquè el que ve serà difícil. Però ja ens diuen les nostres companyes argentines que la lluita que es perd és la que s'abandona. ●

a doble espai

Primavera Sound i el cost de la capitalització del feminisme

L'escriptora i periodista reflexiona sobre el suposat feminisme de "New Normal", la nova campanya del festival musical barceloní

Shaina Joy Machlus | @punimpie

Espectora i periodista

(traduït per Cristian Pallejà Bueno)

Cercar als cartells de festivals dones artistes a qui entrevistar sovint pot ser com buscar una agulla en un paller. Vaig començar a llegir la programació del Primavera Sound 2019 amb el meu escepticisme habitual però, a primera vista, els meus ulls van sortir directament de les seves òrbites: Robyn, Princess Nokia, Erykah Badu, Solange, Liz Phair, Janelle Monáe, Lizzo, The Mystery of the Bulgarian Voices... I això és només el principi.

Mentre creava elaborats somnis en els quals pregunto a qualsevol d'aquestes genis musicals sobre el seu procés creatiu, va aparèixer l'espot del festival. Persones d'aspecte femení pinten la ciutat amb les inicials "NN" (New Normal), una mostra amb orgull el pèl de l'aixella i una veu diu: "Semblava impossible, però el present finalment és femení". Immediatament se'm va fer un nus a l'estómac. El que havia començat com un cartell de festival estel·lar va passar a sentir-se sobtadament com una altra cosa; quelcom sintètic. Igual que en Totó quan retira el teló per revelar el veritable Mag d'Oz; un home cansat i vell que utilitza cordes i fum per mantenir la resta d'habitants enganyats, tot i que molt entretinguts.

La lectura més inofensiva de la campanya "New Normal" és una caricatura mandrosa del feminisme. I la més nociva, una manera d'utilitzar les dones, el moviment de les dones i la cultura queer per fer diners i guanyar notorietat. Abans d'enfrontar-nos a la campanya "New Normal", potser resulta útil establir algunes pautes. No crec que el feminisme pertanyi a cap persona o població. Això significa que, òbviament, no soc qui per decidir qui és feminista i qui no ho és. Part de la força del feminisme és que no és singular: hi ha onades, infinites ideologies i una evolució constant. Però el que he après en els meus quinze anys d'estudiar i participar en el feminisme és que, tot i que els aliats provenen de molts llocs i tenen moltes cares, les seves motivacions mereixen un escrutini acurat. Abans de llançar una ronda d'aplaudiments i floretes, val la pena fer algunes preguntes crítiques. "El meu interès es deriva del fet que el tema està de moda? El meu interès es deu al fet que la qüestió complirà quotes o augmentarà les possibilitats de finançament?". Aquestes són dues preguntes proposades per la Dakota Swiftwolfe i la Leilani Shaw en el seu manual sobre com ser un bon aliat.

Amb botigues com H&M venent samarretes amb la paraula "feminista", aquests interrogatoris són més necessaris que mai. L'objectiu final del feminisme és la llibertat per a tothom, així que com sabem quan ens hi estem acostant o quan ens estem desviant del camí? Observar la campanya "New Normal", fins i tot amb un

És una forma d'utilitzar les dones, el moviment de les dones i la cultura queer per fer diners i guanyar notorietat

microscopi de baixa potència, ens dona una oportunitat per fer una mica de calibratge.

Una mirada ràpida a les imatges i la redacció de la campanya "New Normal" proporciona un punt de partida simple per submergir-se en aquestes preguntes. En primer lloc, no hi ha res de *nou* en el fet de demanar que hi hagi més dones i persones no binàries representades a festivals o qualsevol altre espai creatiu, polític, professional o no professional. Tot i que és nou per al Primavera Sound, els festivals amb una línia predominant o exclusivament femenina estan lluny de ser un concepte nou. A més, la paraula *normal* porta una bona quantitat d'equipatge. A què anomenem *normal*? Històricament, *normal* ha estat una paraula extremadament diferenciadora que s'ha utilitzat per mantenir moltes comunitats allunyades del poder. Si ets fora del que es considera *normal*, sovint se't penalitzarà. Parlant per mi mateixa, una persona queer, anarquista i jueva no *normal*, no tinc cap interès a ser-ho, de normal, només vull ser respectada i que se'm permeti prosperar pacíficament.

Després hi ha la iconografia de l'espot: dones que fan grafitis a la ciutat, amagant-se en la foscor, que indiquen que la igualtat de gènere és alguna cosa perillosa i il·legal. Com si l'expectativa lògica d'una major representació de persones que no siguin homes blancs cis fos alguna cosa extrema o *underground*. Quan realment, després de tants anys de Primavera Sound i tants milions d'euros de benefici, tenir un nombre igual d'homes i dones en el cartell és el mínim absolut.

I què passa amb aquest joc de xifres? Un cartell de 50/50 queda bé sobre el paper, però ajuda realment a la igualtat? Quant guanyen les dones músiques en comparació amb els homes? Quant guanyen les dones que treballen per a aquesta organització en comparació amb els homes? Quina és la ràtio de sexes de la resta del personal tècnic del Primavera Sound? Parlo per

experiència pròpia. La preparació d'un concert sovint significa navegar a través de sexismes subtils i no tan subtils del personal tècnic; persones que et toquen a tu o el teu equip, comentaris o suposicions sobre la teva capacitat per utilitzar-lo. Com es fa sentir segures les dones al Primavera Sound i les músiques que hi toquen? No es tracta necessàriament de posar un munt de dones a l'escenari sinó d'assegurar-se que aquestes persones tinguin tot el que necessiten per prosperar.

Una banda formada tota per dones que són amigues meves es van mostrar encantades de rebre una invitació per participar al Primavera Sound 2019. Havien enviat la seva demo i van sentir una irrupció de confiança al rebre la ràpida resposta demanant-los que formessin part del festival. Aquesta bombolla va explotar ràpidament quan es va llançar la campanya oficial. Les meves amigues van patir el malauradament habitual síndrome de l'impostor: "Només ens van triar per fer pujar el recompte de dones músiques?". Per descomptat, el Primavera Sound no va seleccionar aquesta banda només perquè siguin dones, però haver informat les artistes sobre aquesta iniciativa abans d'hora hauria assegurat que no aflorés el dubte.

El 2018, el Moogfest, un popular festival de música electrònica als Estats Units, va fer un cartell totalment femení. El Moogfest no va dir a les artistes que aquest era el seu pla i va deixar que ho descobrissin, com el Primavera Sound, quan va sortir la campanya publicitària. Moltes de les artistes es van enfadar, havien accedit a signar com a músiques, no com a figures per a una campanya de gènere. Una música estava tan furiosa que va decidir no actuar-hi. Per a moltes dones és una part important de la seva identitat musical voler ser conegudes com a músiques dones o simplement com a músiques. De qualsevol manera, l'elecció sempre hauria de pertànyer a les artistes.

El Primavera Sound no només no va avisar els músics sobre la seva campanya "New Normal", sinó que no van preguntar a aquests músics pel seu sexe/gènere. Assumir el sexe/gènere d'una persona és un error enorme i reproduceix la violència i els estereotips que el feminisme busca desmantellar. Això, per descomptat, a més del fet que hi ha gèneres i sexes infinits a part del binari dona/home, fa que ens preguntem: quants músics són no binaris? On es van considerar aquestes persones en el recompte? No oblidem que el feminisme no lluita perquè només les dones cis arribin a ser lliures, sinó per apoderar totes les comunitats minoritàries i marginades. Fer un festival feminista passa per pensar més enllà del binarisme de gènere i assegurar-se que algú que no és binari se senti representat i segur. De fet, vol dir que tots, independentment de la seva identitat,

gamma de mobilitat, etc. puguin navegar pel festival amb facilitat i seguretat.

No és que jo, ni ningú, esperi que el Primavera Sound sàpiga com organitzar un festival que realment doni suport i apoderi una variada gamma de músics i públic. El Primavera Sound és un gran festival de música patrocinat per corporacions. No són revolucionaris, i no passa res. No obstant això, atès que estan fent que l'equitat sigui el focus de la seva campanya de màrqueting, seria una inversió prudent contractar un equip divers de persones que tinguin experiència creant esdeveniments equitatius. Vull animar grans entitats capitalistes, com el Primavera Sound, a seguir tractant de ser aliats de comunitats marginades. I vull animar-los a demanar ajuda per fer-ho. Hi ha moltes persones i organitzacions que han dedicat la major part de la seva vida a la lluita per la llibertat i la justícia. Seria senzill crear una branca del Primavera Sound que tingui com a única finalitat la inclusió i la inversió en justícia social. Això asseguraria una aliança que anés més enllà de la moda actual del feminisme. Això vol dir que, una vegada que el feminisme ja no sigui tendència, el Primavera Sound es comprometria a seguir tenint una

alta representació de les diferents identitats de gènere en el seu cartell, s'asseguraria d'estudiar els músics i ja no convidaria persones, com Sun Kil Moon, que han estat acusades d'assetjament i agressió sexual. El Primavera Sound contribuiria constantment a les causes socials i pagaria als seus treballadors (especialment a les persones que treballen a les barres, netegen els lavabos, etc.) un salari en bones condicions de treball, etc.

Encara que resulti temptador, pel que fa al futur del feminisme, crec que no hi ha d'haver condescendència amb el fum i les cortines dels canvis superficials. La discriminació sistemàtica i profunda només es pot resoldre mitjançant una interrupció igualment profunda. A parer meu, això significa dir-me a mi mateixa i als altres interessats en la llibertat: "Fes-ho millor, treballa més". Deixant de banda la meua pròpia creença profunda que el capitalisme mai no portarà a la justícia, si aquest s'uneix al feminisme, ha de ser de forma duradora. Si no exigim canvis profunds que afectin no només aquest moment en el temps, sinó també el futur, podrem trobar llibertat al final d'aquest camí de rajoles grogues? Diria que és un truc que ni tan sols el gran i poderós Oz no podria portar a terme. ●

pàgina oberta

Legalitat i indefensió ciutadana

Joan Serra Capallera

Director de la revista Àmbits ÀAF (psicopedagogia i orientació)

Al desenllaç final de la segona temporada de la sèrie *The Good Fight*, en part continuació de l'esplèndida *The Good Wife*, veiem com els socis del bufet d'advocats debaten sobre si és la justícia qui regeix les lleis. Després d'haver comprovat com el Partit Demòcrata, per interessos electorals, al·lega qüestions legals per justificar la no divulgació d'un "fet verídic", una de les advocades rep una denúncia "legal" per fer apologia de la confrontació radical contra la pèrdua de llibertats sota el govern Trump. L'acord entre els lletrats és immediat. Quan l'aplicació de la llei pot generar injustícies als ciutadans, la consciència ètica ha de regir les actuacions. Si és així, "llavors està bé infringir les lleis si ofenen la teva consciència", afirmen.

En els títols de crèdit de l'esmentada sèrie veiem esclatar diferents objectes que fàcilment associaríem a un bufet d'advocats, entre ells pantalles de televisió que transmeten imatges de Trump, Putin o l'extrema dreta. Quelcom difícil d'imaginar a "l'estat de llei" espanyol.

Prop de 300 anys abans, Jonathan Swift a *Els viatges de Gulliver*, una demolidora sàtira de l'Europa de principis del XVIII, quan ha d'explicar el funcionament de la "civilitzada" societat anglesa als incrèduls hostatgers que l'acullen, crea una narració sobre la llei, els que la dicten i els que la fan executar. Sempre al servei del manteniment del poder, afirma, sigui de causa divina (la reialesa), com a resultat de la usurpació (l'estat militar) o de la subjugació a l'interès econòmic d'uns personatges que descriu com a criatures singulars: els parlamentaris conservadors.

Les narracions de la realitat se'ns mostren, avui, amb la mateixa malevolència que satiritzava Swift: l'empara de la legalitat per justificar l'acció política i l'ús de la llei i de qui l'exerceix al marge de la consciència ètica que propugnaven els advocats televisius. Així s'explica que en ple segle XXI siguem súbdits d'un monarca o es diguin "constitucionalistes" aquells que defensen tesis pròpies del nacionalisme espanyol més ultra i la xenofòbia. També aquells que, somrients, com el senyor Iceta, corren a fotografiar-s'hi col·laborant en la construcció de "falses veritats" (escola catalana, violència al carrer...), tot al·ludint motivacions "legals".

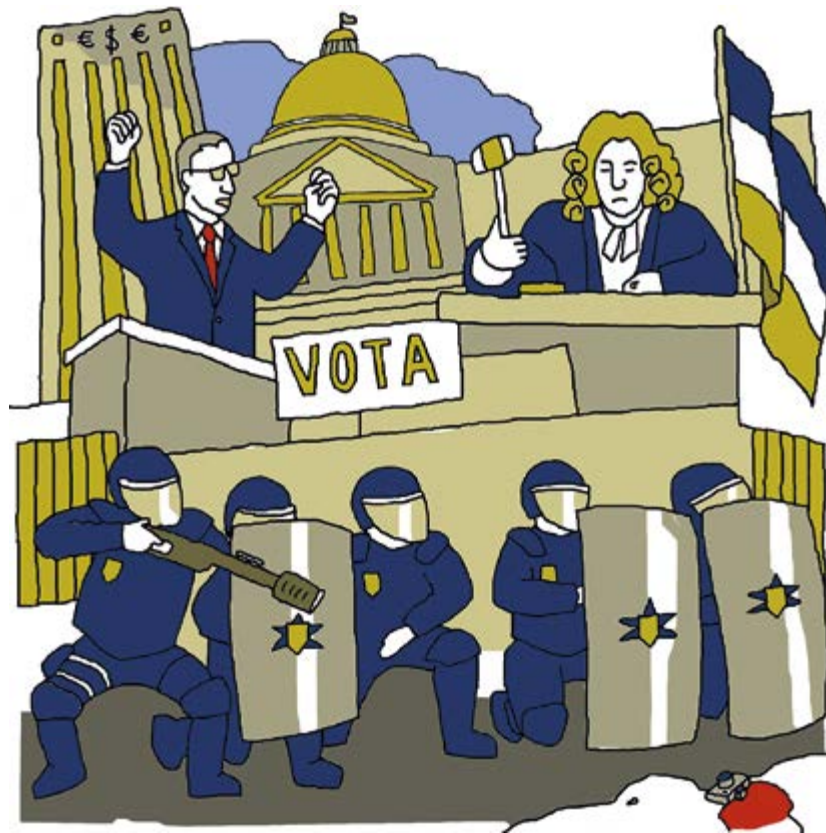
La Constitució Espanyola esdevé actualment l'arma llancívola de la legalitat i de les lleis que se'n deriven. L'actual entramat legislatiu hereu del passat és el que condemna a presó, coarta i limi-

ta els drets i llibertats individuals i obliga artistes a exiliar-se. Curiosament, la legalitat inqüestionable que defensen els unionistes va ser posada en dubte l'endemà del referèndum constitucional del 1978 en l'editorial del diari *El País*, "Incompetència i caos", on confirmaven que es va dur a terme amb nombroses irregularitats (un 30% en algunes zones), sense un cens oficial i tancat "[...] i en el context d'un notable caos de llistes en què s'han produït duplicitats, absència de baixes, injustificades desaparicions de molts votants del 15 de juny i la desordenada incorporació al cens dels nous electors entre divuit i vint-i-un anys". Quaranta anys més tard, el mateix diari esdevé el flagel dels que posen en dubte la legalitat i l'ús partidista de les lleis derivades de la Constitució.

Com apuntava Swift, la legalitat sempre és una qüestió de poder i de qui l'executa. L'insult d'un jutge a una víctima en un judici esdevé, segons declaracions de l'actual ministre de Justícia, un mer "comentari desafortunat"; però és causa penal quan un ciutadà versifica o fa farsa humorística de la llei i els seus mentors. Es considera legal la brutalitat policial exercida contra ciutadans pacíficament concentrats; però resulta un acte vexatori posar-ho de manifest com exposava el cap major de la Guàrdia Civil a Catalunya.

El poder i la seva legalitat. Qui dota de contingut la llei és qui la redacta. Durant la dictadura franquista la llei legitimava postulats, creences o accions policials malgrat que èticament fossin reprovables o malmets-sin drets de la ciutadania. Senzillament era qüestió de poder, obediència

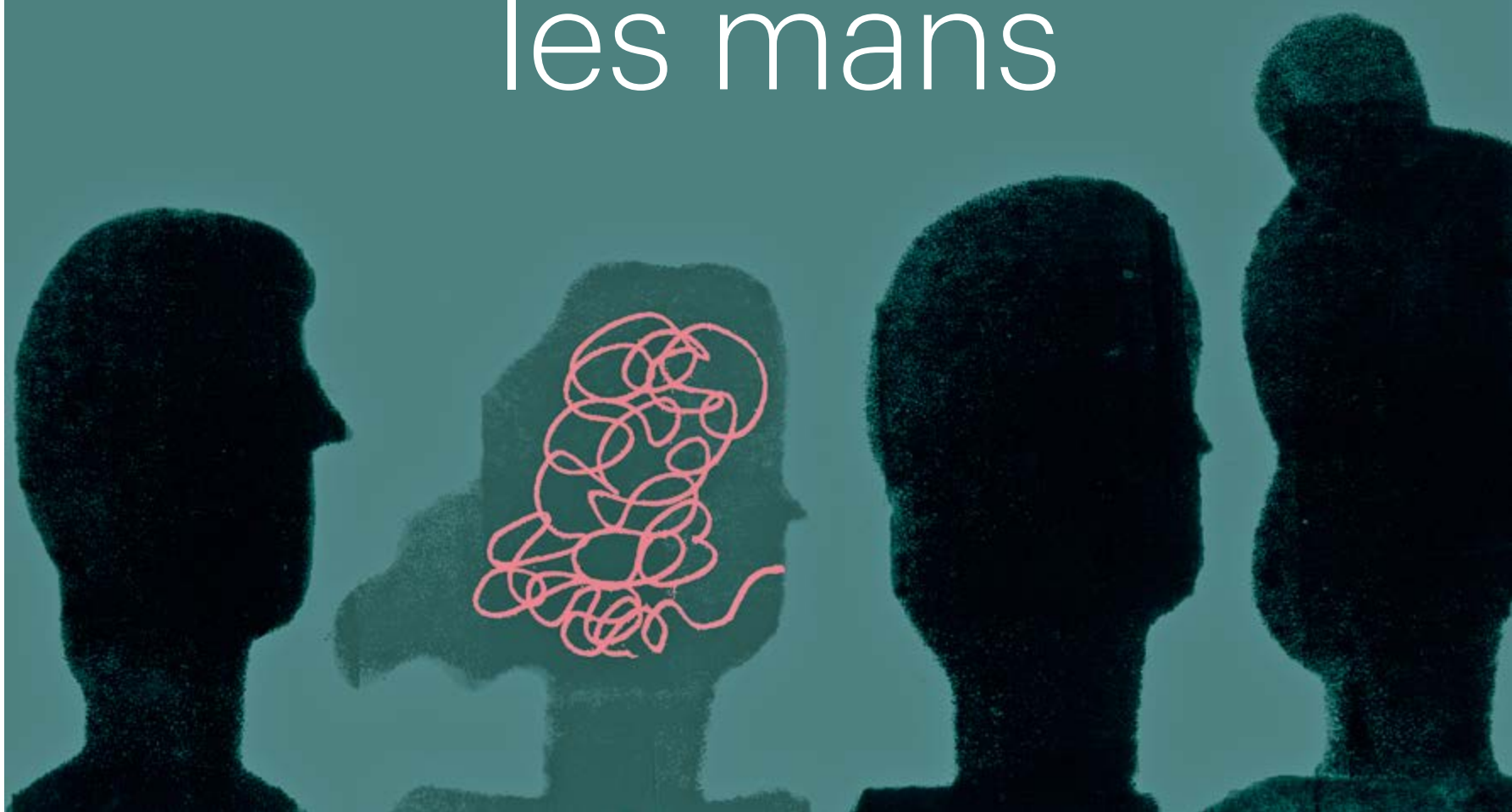
i indefensió. Quelcom similar a l'ús que ara Inés Arrimadas, Pablo Casado o Josep Borrell fan de la llei i dels que l'executen, en un estat on la legalitat esdevé partidista i la interpretació i l'ús de la llei el seu mitjà d'execució. Com s'entén, si no, que, per posar només un exemple, s'hagi empresonat i malmès els drets civils del president d'una associació cultural. És la legalitat partidista la que els permet elaborar falses veritats i sobre elles construir la nostra indefensió. De la mateixa manera, però, per consciència ètica, podem rebutjar-les i continuar expressant-nos amb total llibertat de pensament i ensenyar-ho cada dia a les escoles catalanes malgrat les injúries dels ultranacionalistes espanyols i el silenci còmpli-ce dels que, per interessos electorals, s'amaguen darrere la llei. ●

/ CLARE NELSON

“
El poder i la seva legalitat. Qui dota de contingut la llei és qui la redacta

Quan l'activisme i les cures s'agafen les mans

/ RAUL VÉLEZ

Els moviments socials no estan exempts de caure en lògiques productivistes que, sovint, passen per damunt de les cures. Diversos col·lectius reclamen una major visibilització i politització dels malestars dins de l'activisme

Anna Celma | @Acelmamelero

És 24 de novembre del 2018 i, a les onze del matí, s'aixeca la persiana del centre social Can Vies, al barri de Sants de Barcelona. Desenes de dones es van atansant a l'interior de l'espai. La sala és plena a vessar, falten cadires, algunes s'asseuen a terra. S'estrenyen als bancs de fusta i esperen. Moltes no es coneixen. Hi ha una enorme electricitat a l'ambient, una expectativa. S'han trobat per parlar dels seus dolors, patiments o malestars. D'aquelles experiències que neixen de la quotidianitat de les seves vides però que sovint no troben espais on expressar-se. Fins i tot per elles, que provenen de diversos col·lectius de militància i moviments socials. Suposadament concebut com un espai més segur, l'activisme no deixa de tenir enormes buits per omplir a l'hora d'escoltar i acompanyar moments de dificultat.

Aquesta trobada a Can Vies s'emmarca en unes jornades sota el títol "Polititzacions dels malestars", organitzades pel col·lectiu la Trama Feminista

de Sants. Com explica Clara Castaño, una de les organitzadores, volen "deixar de pensar els malestars com a vivències individuals i començar a veure'ls com a experiències compartides en relació amb qüestions estructurals". Alhora, la mateixa vigília del 25-N, l'Ateneu la Base del Poble-sec barceloní també acull una jornada del projecte Luto en Colores per posar llum als dols, quelcom que sovint es viu forçosament en privat.

Les joves reunides a Can Vies comparteixen experiències de tota mena. Es parla de neurodivergències i de trastorns de salut mental, dols, ideacions suïcides i suïcidis, depressions, trastorns de conductes alimentàries... De com desmuntar l'estigma que simplifica, criminalitza i invisibilitza les seves vivències. Començant pels espais de militància.

Es reproduceix la 'dictadura' de l'esforç capitalista

Com expliques en una assemblea que no pots venir perquè tens atacs de pànic? »

» Que el dol per la mort d'una persona estimada és tan gran que no et vols llevar del llit o que et consumeix la ràbia? Què contestes quan et pregunten per cortesia "què tal" si la resposta és "fatal"? Com segueixes una reunió quan estàs ensordida per les onze pastilles que t'han receptat? Què fas si et demanen que portis la pancarta quan el que vols és ser invisible?

"Habitualment no hi ha espais reals de militància i d'activisme que tinguin en compte la gent que està passant per un procés de tensió o patiment emocional. Igual que en altres àmbits socials -professionals, amistats...-, el que s'intenta és que estiguis bé de nou a tota costa. L'entreteniment. Que no siguis una càrrega pel col·lectiu", explica Thais Bonilla, membre de Luto en Colores, un projecte autogestionat sorgit a Madrid.

"Malauradament, la majoria de vegades als moviments socials passa el mateix que passa al món real, fora de la bombolla militant. Hi ha incomprensió per part de l'entorn, manquen eines de suport mutu, s'individualitzen els malestors i també les cures... No tenim recursos, ni les qui ho vivim en la pell pròpia ni com a col·lectius", analitza Castaño. "És important adonar-se que els nostres espais, també els no mixtes, els conformen majoritàriament persones normatives, perquè el model de militància que hem generat és capacitista, productivista, racista, classista...", afegeix.

"Estem acostumades a una militància de primera fila, de deixar de banda la vida per la lluita. No ens adonem que no ens estem prestant prou atenció. En un moment de crisi econòmica, la gent ha de sobreviure a circumstàncies realment lamentables. Això augmenta molt els malestors i totes les vulnerabilitats. Ens sentim realment sols en el món en què vivim", explica Bonilla.

Defensen que és necessari passar els malestors pel filtre de la politització. Què implica? Per Castaño, primer cal parlar dels malestors com a "llocs dinàmics per on totes passem en algun moment de les nostres vides. Hem de deixar d'usar la idea de salut, font de reproducció de privilegis i d'opressions". És a dir, entendre el valor universal dels malestors: totes els podem patir i segurament ja els hem viscut, d'una manera o altra.

"S'ha d'entendre que la diversitat dels cossos es transforma en *malestar* quan la seva realitat no permet l'explotació laboral i l'extracció de plusvàlua", diu Castaño. En el món occidental capita-

lista, és l'etiqueta que es posa als moments i les experiències vitals que ens fan improductives. "I, per tant, cal qüestionar el model mèdic, la dinàmica de diagnòstics, la dicotomia de salut *versus* malaltia... per tal d'anar a l'arrel de la contradicció entre capital i vida", argumenta, fet que genera una assumpció individualitzada dels processos dolorosos de les persones. Per ella, po-

lititzar els malestors també és "obrir-se al repte de com organitzar la vida social d'una manera no capitalista".

Bonilla hi coincideix. "Polititzar els malestors vol dir que les vulnerabilitats, parlar amb sinceritat sobre com estem i què estem vivint, sigui part de la nostra militància, posicionament polític i idea de transformació del món. Això vol dir, més que mai, posar la vida al centre", explica. Els espais laborals, familiars, relacionals o polítics "han d'estar preparats i a l'altura per donar cobertura a qui estem passant per moments vulnerables. Tenim la tendència a replicar el món en què vivim. Exigim una recuperació ràpida emocional i que racionalitzem els dolors per engegar la màquina i continuar amb la nostra vida. No s'entén que també s'ha de

donar espai a la tristesa, que estar trist no és dolent, sinó que és necessari per poder madurar i, a la llarga, ser feliç de veritat, no feliç de postal ni de foto d'Instagram", rebla amb èmfasi Bonilla.

"Com en tots els altres àmbits, cal organització. En grups de suport mutu, de lluita i confrontació contra el model mèdic hegemònic, però també en xarxes de professionals de la salut amb una visió

integral i feminista", descriu Castaño, "i ampliar les mirades de les preocupacions tradicionals del feminisme per tal d'abordar algunes opressions que sempre han quedat invisibilitzades i que, a més, tenen una potència revolucionària brutal".

Suport mutu, més enllà de qui ho viu en pròpia pell

A la jornada de Luto en Colores, Silvia Melero, fundadora del projecte, defensava que hi ha quelcom molt poderós quan

Cal entendre el valor universal dels malestors: totes els podem patir i segurament ja els hem viscut, d'una manera o altra

"No s'entén que s'ha de donar espai a la tristesa, que estar trist no és dolent, sinó que és necessari per poder madurar", diu Thais Bonilla

ens reunim a compartir els dolors. “El dolor ens iguala, apodera i humanitza. La vulnerabilitat ens transforma”, explicava Melero. Hi ha diverses experiències de suport mutu en moments vulnerables, com ara els Grups d’Ajuda Mútua (GAM) que aborden la salut mental en comunitat; els de grups de dol, com Dolçor, projecte autogestionat que Thais Bonilla va posar en marxa amb altres dones després de perdre per suïcidi el seu company.

Però sovint aquests grups tenen les fronteres limitades a les persones que estan patint els malestars. Polititzar-los implica fer-los presents i col·lectivitzar-los, també per qui no els viu i més enllà de les fronteres dels moviments socials. “Autogestionar-me el dol em va venir molt per la meua militància política. La gestió col·lectiva i comunitària em dona certes eines que no té tothom. És un repte i una responsabilitat fer-les extensives”, argumenta Bonilla.

Alhora, cal combatre els estigmes socials. Per Clara Castaño, la manera és visibilitzar les vulnerabilitats i necessitats, tal com es va fer a la jornada de Can Vies. Construir espais on compartir el malestar sense jutjar-lo. Per això des de la Trama Feminista estan engegant un protocol per ajudar a acompanyar persones que estiguin en situacions de malestars. “És un projecte embrionari, necessitem que sigui un recorregut compartit amb persones amb diferents vivències, amb professionals... Però està en marxa”, ens avança Castaño.

“Moltes companyes han petat. Això ha obligat els moviments socials a fixar-se més en què s’ha de fer per acompanyar les persones que tenen símptomes de no estar bé. Es para atenció a la gestió emocional i dels conflictes, que desatesos sovint generen certes vulnerabilitats. Cooperatives, com Fil a l’agulla, estan fent molta feina per eliminar l’etiqueta de naïf o hippy que té l’acompanyament col·lectiu de les emocions. Hi ha molta gent posant damunt la taula la politització dels malestars, no només emocionals, sinó també físics -com el dolor crònic o les diversitats funcionals. O la feina de fa anys de col·lectius com Espai En Blanc”, enumera fent memòria Bonilla.

Precisament Espai En Blanc té un recull d’assajos titulat *Polititzacions del malestar* on lliga l’art i els processos creatius com a instrument per canalitzar el malestar. La voluntat, però, no és fer-ne una expressió individual intimista

sinó portar a la palestra pública els dolors per retornar-los al sistema que els genera. “Cal sortir d’aquest bucle que reinscriu el malestar en termes individuals i impedeix anomenar quines són les condicions de vida comunes que el produeixen”, escriu Espai En Blanc. Per elles, una manera és a través d’un art crític que retorni a la societat tots els malestars que invisibilitza. En l’àmbit de la cultura proliferen les obres o projectes que insisteixen a cuidar-nos. La investigadora i productora cultural María Ruido postula: “Crec que és important bregar amb el trauma, saber-hi que hi és. [...] I parlar des de la subjectivitat et permet veure que el que t’ha passat a tu és molt probable que li hagi passat a algú altre”.

Xarxes per sostenir-nos, fins i tot quan la mort ens separi

Un dels exemples més subversius de retornar els malestars i fer-los visibles, per la potència simbòlica que té, és la de generar rituals alternatius al voltant de la mort. Noves o recuperades maneres de cuidar i acomiadar les nostres mortes. Per exemple, retornar a les cases el moment de morir o bé la vetlla dels cossos, si es vol i és possible. Davant la fredor de la institució, l’escalfor de la cura.

O, com a mínim, Luto en Colores i altres col·lectius ens conviden a donar-nos la possibilitat de pensar els dols i els comiats més enllà del que se’ns estableix com a normatiu i inamovible. Per endinsar-se en el tema, la revista *Opcions* publicava l’any 2018 el número especial “El bon morir”, on recull pràctiques subversives que van més enllà dels catàlegs habituals dels tanatoris. També es recullen idees que trenquen esquemes en el llibre *De aquí a la eternidad*, de la tanatopractora i activista Caitlin Doughty, on l’autora fa un viatge al voltant del món a la cerca i captura de la *bona mort*.

Per Thais Bonilla, sigui en el dol o en qualsevol altre dolor, “hem de ser sinceres. Demanar ajuda és important. No sentir culpa pel que vivim o sentim. Ni pensar que som indestructibles o superheroïnes, que podem i hem de superar a soles qualsevol cosa. Vivim en un sistema que ens diu que soles podem fer-ho tot. Això és mentida. Toca tornar a convèncer-nos que som una xarxa d’afectes i que hem d’estirar d’aquesta xarxa quan estem malament per combatre els nostres dolors i malestars”, conclou. ●

Luto en Colores i altres col·lectius ens conviden a repensar els dols i els comiats més enllà del que se’ns estableix com a normatiu

Més que **un sindicat**

Amb una afiliació de més de mig milió de persones, la central sindical UGTT s'ha erigit en el contrapès més sòlid a l'executiu tunisià i ara amenaça de fer el salt a la política

Ricard González | @RicardGonz
Tunis

En tots els moments transcendents de la història contemporània de Tunísia, el poderós sindicat Unió General Tunisiana del Treball (UGTT) hi ha estat present d'alguna manera. Durant la lluita per la independència, la UGTT va ser la corrent de transmissió de les mobilitzacions després que fossin prohibits els partits polítics. I a la llarga nit de la dictadura, les seves branques locals van exercir un paper clau en les revoltes del 1984, el 2008 i el 2011, que va culminar amb la fugida del sàtrapa Ben Ali. Mentre es prepara la commemoració del vuitè aniversari de la revolució, el sindicat ha fet una nova demostració de força i amenaça de fer un salt a l'arena política.

Després de diversos anys sacrificant les seves demandes salarials en nom de l'estabilitat del país, la UGTT va acabar el 2018 amb la decisió de tornar a sortir al carrer, posant en alerta el govern que dirigeix Youssuf Chahed. Així, a finals de novembre, va convocar la primera vaga parcial del funcionariat públic en més de tres anys. I cap a mitjans de gener, planeja paralitzar tots els serveis públics. La seva filial sectorial en l'educació secundària no només ha fet diverses aturades, sinó que el professorat s'ha negat a corregir els exàmens de final del primer trimestre i ja amenaça de fer el mateix en el segon. Davant la debilitat d'una fragmentada oposició, la UGTT s'ha erigit en el contrapès més sòlid a l'executiu.

No obstant això, el principal blanc de les seves crítiques és el Fons Monetari Internacional, amb el qual el govern va signar un crèdit de gairebé 2.500 milions d'euros el 2016. "El govern no té un projecte de desenvolupament. Simplement, es limita a complaure les condicions molt, molt dures de l'FMI", es queixa Buali Mbarki, vicesecretari general del sindicat. La qüestió de l'actualització dels salaris de la funció pública -la inflació supera el 7%- és la principal preocupació de la UGTT. No en va, més del 70% de la seva afiliació forma part del cos funcionarial.

La situació del govern és crítica, ja que s'enfronta a una equació endimoniada. Amb més de 800.000 empleades públiques, un 25% de la mà d'obra, Tunísia ocupa la part alta del rànquing mundial de funcionàries per càpita, a prop dels estàndards escandinaus. El pagament

dels seus salaris va representar l'any passat prop del 15% del PIB, un percentatge només superat per països com Corea del Nord o Cuba. No és possible reduir el dèficit sense rebaixar aquest percentatge, sobretot si es manté un creixement econòmic anèmic, per sota del 3%. L'any passat, el govern va presentar un programa per incentivar la jubilació anticipada de les empleades públiques. Tanmateix, la iniciativa ha estat un fracàs i, aquest any, l'executiu ha optat per congelar de nou els sous, posant en peu de guerra el sindicat.

Eina de política social

Analistes polítics atribueixen bona part del problema a la contractació massiva que es va produir després de la revolució, i que es va saldar en un augment de gairebé 150.000 persones a sou de l'Estat. Ara bé, el problema ve de lluny. "El règim de Ben Ali utilitzava l'ocupació

El 70% de l'afiliació del sindicat prové d'un cos funcionarial que aplega 800.000 persones i representa el 25% de la mà d'obra

L'oposició als partits islamistes els acusa d'haver contractat, des de l'administració, milers de persones amb fins polítics

pública com una política social. I servia també per apai-
vagar la població”, assenyala Sayda Ounissi, la ministra
de Formació Professional i Treball, que pertany al partit
islamista Ennahda. L’oposició als partits islamistes, que
han governat bona part del període postrevolucionari,
els acusa d’haver reclutat milers de persones amb fins
polítics. “No és cert. La majoria de contractats eren
gent que havia estat treballant per l’Estat durant anys
sense tenir cobertura social. L’únic que vam fer va ser
regularitzar la seva situació”, es defensa Ounissi.

En tot cas, la veritat és que els set governs que han
assumit les regnes del país en el període postrevolucio-
nari han recorregut a l’oferta de llocs de treball públics
ficticis per desactivar les recurrents protestes socials que
han sacsejat el país. Això explica que, segons un estu-
di del Banc Mundial, la productivitat del funcionariat
tunisià sigui vergonyant: una mitjana de vuit minuts al
dia. També explica la mentalitat de molts *diplomés cho-
meûrs* (llicenciades sense feina). “No tots, però molts
dels nostres membres volen ser funcionaris perquè és
l’única opció que veuen d’ocupació estable i per a tota
la vida”, explica Cherif Jraifi, president de la Unió de
Diplomés Chomeûrs, la influent associació que repre-
senta bona part de les 350.000 persones aturades amb
un diploma superior.

Segons comenta Jraifi, diverses organitzacions soci-
als, la seva inclosa, estan en converses per llançar una
onada de protestes durant les properes setmanes. Com
passa cada any, a mesura que s’acosta l’aniversari de la
revolució -14 de gener-, es caldeja l’ambient. L’any pas-
sat, un grup fins llavors desconegut format per joves ac-
tivistes d’esquerreres, Fesh nastaneu? (“A què esperem?”,
en àrab dialectal), va convocar manifestacions contra la
política d’austeritat del nou pressupost de l’Estat que
en alguns pobles i suburbis marginals van desembocar
en disturbis. El govern va decretar el toc de queda per
controlar la situació.

Una desena d’immolacions

Recentment, es van presentar en públic els “armilles
vermelles”, que, inspirats per l’experiència dels seus
homòlegs grocs a l’Estat francès, pretenen llançar una

Els múltiples governs
han recorregut a
l’oferta de llocs de
treball públics ficticis
per desactivar les
protestes socials

La debilitat dels partits
d’esquerra, fruit de
la seva hecatombe
electoral el 2014, ha
realçat el perfil polític
de l’organització sindical

campanya similar de mobilitzacions. I a finals de des-
embre, Abderrazak Zorgui, un jove periodista en una
situació laboral precària, es va suïcidar immolant-se
a l’estil bonze a la plaça dels Màrtirs de Kasserine, una
de les províncies més pobres del país. Pocs minuts abans
de la seva acció, Zorgui va deixar gravat un amarg mis-
satge, àmpliament difós a les xarxes socials, en el qual
justificava la seva decisió com un missatge al govern.

“Hi ha regions que no tenen absolutament res. Hi ha
regions sense un duro. Hi ha gent que està morta encara
que siguin vius... Protestaré sol, m’immolaré, i si algú
arriba a aconseguir feina, n’estaré encantat... Potser
l’Estat reaccionarà”, rebla el jove. Els dies següents,
tant a Kasserine com a tres regions més del país, es
van registrar disturbis entre grups de joves i la policia,

que va arrestar més de 30 persones. Des de la mort de
Zorgui, prop d’una desena de persones també han in-
tentat cremar-se a l’estil bonze, tot imitant Mohamed
Buazizi, el venedor ambulat que es va suïcidar i, invo-
luntàriament, va desencadenar la revolució a Tunísia,
i en conseqüència, les primaveres àrabs. Si bé Tunísia
és l’únic país de la regió en haver completat amb èxit
la seva transició política a la democràcia, les demandes
de justícia social encara no han estat satisfetes.

Si a les manifestacions del jovent activista i la pobla-
ció aturada se sumés la UGTT, les protestes podrien
desbordar el govern. Mentre Europa experimenta el
crepuscle dels en altre temps poderosos sindicats de
classe, cada vegada amb una menor capacitat de mo-
bilització, a Tunísia es mantenen vigorosos. “La força
de la UGTT deriva del seu paper en la història del país...
El sindicat es presenta com una força que representa
els interessos del *poble*, de la classe treballadora, més
enllà de defensar els interessos dels seus afiliats. Quan
els joves en precari es manifesten pels seus drets, inicien
les marxes a la seu del sindicat”, sosté Lorenzo Feltrin,
un investigador especialitzat en la central.

La debilitat dels partits d’esquerra al Parlament, fruit
de la seva hecatombe electoral el 2014, ha realçat el per-
fil polític de l’organització sindical, que es va passar els
mesos estivals demanant la caiguda del primer ministre.
Reconeguda el 2015 amb el Premi Nobel de la Pau per la
seva condició de mediadora en una aguda crisi política
durant la transició a la democràcia, la UGTT es planteja
ara fer un pas més en el seu rol polític. Segons Mbarki,
el sindicat podria presentar les seves pròpies llistes
a les eleccions legislatives de la tardor vinent, o almenys
donar el seu suport de forma pública a algun partit, la
qual cosa podria representar un veritable terratrèmol al
mapa electoral del país. Només cal recordar que comp-
ta amb prop de 700.000 membres i que, en les últimes
eleccions locals, Ennahda es va alçar vencedor amb una
xifra semblant de paperetes. L’organització mai ha fet
escarafalls d’assumir un rol polític, fins i tot a escala in-
ternacional. I d’aquí les visites habituals dels seus diri-
gents al dictador siríà Bashar al-Assad. La UGTT marca
el pas a la transició tunisiana. ●

Els alts del Golan, atrapats entre Israel i la guerra de Síria

Cinc municipis amb població d'origen àrab van resistir la invasió de la guerra dels Sis Dies, però l'Estat hebreu, durant els darrers 50 anys, hi ha portat un nombre equivalent de població colona

Guiu Planas | @La_Directa
Majdal Shams

La carretera 98 travessa de nord a sud els alts del Golan, una zona muntanyosa pertanyent a Síria que es troba sota ocupació israeliana des de fa més de mig segle. La verdor del lloc contrasta amb les restes dels pobles destruïts que es veuen a banda i banda de la ruta viària, com ara Khushniya, amb la seva antiga mesquita arran de carretera que atrau persones curioses per fer-se fotos entre les seves estructures en runes marcades per impactes de bala. És un dels 133 pobles del Golan destruïts durant la guerra dels Sis Dies, una ofensiva bèl·lica en què, a part del Golan, Israel va prendre el control de Jerusalem Est, Cisjordània, la Franja de Gaza i la península egípcia del Sinaí.

Una part del Golan va restar sota mans sirianes, però a la major part d'aquest territori ocupat, que s'alça sobre un altiplà amb vistes privilegiades cap a la plana meridional de Síria, el govern israelià va dur-hi a terme una política de terra cremada que va convertir la majoria de les seves 130.000 habitants en refugiades. Mig segle després, les desplaçades i la seva descendència mai han pogut tornar a casa.

Tanmateix, hi va haver cinc pobles que van resistir: Majdal Shams, Buq'ata, Mas'ada, Ein Qiniyye i Ghajar. Allà hi viuen 26.000 persones d'origen àrab, la majoria druses -una minoria religiosa amb presència a Síria, el Líban, Egipte i el nord del territori controlat per Israel. A hores d'ara, el nombre de població colona israeliana -prop de 23.000- establerta en 34 assentaments considerats il·legals per la comunitat internacional equival gairebé a l'autòctona que viu a les cinc localitats druses.

Estralls de l'ocupació

Aquesta és una de les conseqüències més visibles de l'ocupació, però no l'única. Com al territori palestí ocupat de Cisjordània, les restriccions en la construcció d'habitatges, l'enderrocament dels que s'han construït sense permís o l'expropiació de recursos naturals són problemes recurrents, denuncia l'associació Al-Marsad, el Centre Àrab pels Drets Humans dels Alts del Golan.

Els estralls de l'ocupació israeliana, però, van més enllà: d'un dia per l'altre, moltes famílies es van trobar dividides, amb una frontera imposada entremig. "Totes les famílies del Golan tenen parents a Síria, dels quals estan permanentment separats", lamenten des d'Al-Marsad.

La separació es materialitza amb una barrera metàl·lica construïda i controlada amb mà de ferro per l'exèrcit

israelià. Aquesta reixa infranquejable va provocar que, abans de la proliferació dels telèfons mòbils, les famílies anessin a banda i banda de la tanca amb megàfons per poder-se comunicar. Al poble de Majdal Shams, alçat sobre un turó, la reixa de separació es veu des dels balcons o les finestres de moltes cases, i hi ha un indret que s'ha valgut el nom de la Vall dels Crits, on els parents separats pel conflicte es troben i s'observen en binocles mentre parlen per telèfon.

Una altra de les conseqüències visibles de l'ocupació és la presència de mines en antics camps, col·locades sobretot durant la guerra de 1967, que en molts casos arriben fins al voral de la carretera. La seva existència s'adverteix per un senyal groc marcat amb un text de color vermell que diu: "Perill. Mines". Segons Al-Marsad, "al Golan hi ha aproximadament 1,2 milions de mines", les últimes van ser col·locades per Israel el 2011 i alguns

d'aquests explosius enterrats sota terra han causat divuit morts durant els últims anys.

Relacions comercials fluides amb Israel

Més de cinquanta anys després de l'ocupació, la majoria de població àrab del Golan no accepta la nacionalitat israeliana, tot i que el govern israelià la concedeix a tothom qui la demana des de 1982. Actualment, un 20% de la població d'aquesta regió té la ciutadania, però el 80% restant només té permís de residència, un estatus amb el qual poden treballar i utilitzar certs serveis de l'estat pel fet de pagar impostos i estar integrades en el sistema tributari israelià. Tanmateix, no tenen passaport, i la seva condició legal és més fràgil.

El fet de tenir més facilitats si s'obté la ciutadania israeliana fa que demanar la nacionalitat sigui cada vegada més habitual, "sobretot entre els joves", assenyala un resident de Majdal Shams d'uns 60 anys que prefereix mantenir-se en l'anonimat.

A més, expliquen moltes veus expertes, l'entorn natural -un fort atractiu pel turisme-, i l'absència d'un clima de violència al carrer ha fet que les relacions comercials entre la població àrab del Golan i Israel anessin creixent. En qualsevol localitat drusa de la zona, els cartells de molts comerços estan escrits en hebreu, i molta població autòctona ha après aquesta llengua des que la zona s'ha convertit en un pol turístic de gran interès per a Israel. Avui en dia, això fa que molta gent vegi Israel com una oportunitat, i no pas com una amenaça.

Boicot a les eleccions municipals

Des que l'any 1981, després de catorze anys de règim militar, el Parlament israelià va aprovar un decret d'annexió del Golan, la població dels cinc pobles àrabs no ha tingut cap tipus de representació política a les màximes institucions estatals. A escala local, els ajuntaments han estat gestionats per dirigents triats per un comitè nomenat pel govern israelià, sense que se celebressin eleccions. Aquesta realitat va canviar a finals de l'octubre passat, amb la convocatòria dels primers comicis municipals per elegir la representació de les poblacions druses.

La convocatòria d'eleccions va suposar l'obertura d'un debat sobre la legitimitat dels comicis. En primer lloc, perquè només les persones amb nacionalitat israeliana es podien presentar com a candidates a l'alcaldia. En

La política de terra cremada de l'exèrcit d'Israel va convertir la majoria de les seves 130.000 habitants en refugiades

El fet de tenir més facilitats si s'obté la ciutadania israeliana fa que demanar la nacionalitat sigui cada vegada més habitual

Tanques de l'exèrcit d'Israel als alts del Golan / OREN ZIV (ACTIVESTILLS)

segon lloc, perquè per molta gent significava reconèixer la validesa d'unes institucions imposades per l'ocupació. Després de molta controvèrsia, amb l'amenaça per part de certs sectors de condemnar a l'ostracisme social la gent que es presentés com a candidata, la majoria de població va boicotejar la votació. La jornada electoral va estar marcada per les protestes contra uns comicis que es van interpretar com una eina d'Israel per imposar més profundament la seva sobirania.

Els efectes del conflicte sirian

La gent del Golan podia demanar permisos per travessar la línia divisòria que els separa de la resta de Síria, però l'accés a l'altra banda de la línia divisòria es va complicar amb l'esclat del conflicte armat el 2011. Les sol·licituds més comunes eren les de la gent més jove, que demanaven permisos per anar a estudiar a Damasc, a només 55 quilòmetres del Golan.

Els anys d'estudi a la capital feien enfortir el vincle del jovent amb Síria, però la majoria d'estudiants de menys de 30 anys ja no han tingut aquesta oportunitat. La línia divisòria que separa el Golan es va mantenir tancada després que la intensitat dels combats s'agregés i afectés directament l'altra banda. El principal punt d'encreuament entre ambdues bandes, el pas de Quneitra, es va reobrir fa tres mesos, però ara com ara només hi passen les tropes internacionals que integren la Força de l'ONU d'Observació de la Separació (UNDOF, en les seves sigles en anglès), encarregades de supervisar l'alto el foc entre Síria i Israel.

Els efectius de l'ONU tenen presència en una petita franja de pocs quilòmetres d'amplada que ressegueix la barrera de separació del Golan, d'on es van haver de retirar anys enrere després que diversos grups armats de l'oposició siriana prenguessin el control del territori. Fa tres mesos, però, les tropes del president sirian, Bashar al-Assad, van recuperar el poder sobre la zona, i posteriorment van permetre altra vegada l'accés als membres de la UNDOF.

L'Estat d'Israel, un mur hermètic

Des d'un turó dels alts del Golan ocupats, rere la tanca de separació, a l'altra banda es veu el poble de Bariqa, un indret al qual durant l'estiu passat van arribar un nombre important de desplaçades que fugien de la devastació provocada per l'ofensiva del règim sirian al sud. Sabien que, ubicades en aquesta zona, segurament evitarien els bombardejos per la proximitat amb el territori dominat per Israel, però les autoritats israelianes, malgrat tenir entre 10.000 i 15.000 persones a tocar de la zona sota el seu control, no els van permetre el pas i es van negar a acollir-les com a refugiades.

Amb tot, la guerra no ha canviat les coses al Golan ocupat, i ha fet que Israel es vegi enfortit per reclamar el reconeixement de la seva sobirania sobre la zona, fins ara considerada il·legal per la comunitat internacional.

El novembre passat, els Estats Units, seguint la línia d'Israel, va votar en contra de la resolució de l'ONU que condemna l'ocupació del Golan, una votació que es repeteix cada any. Aquesta posició recorda l'adop-

Estudiar a Damasc feia enfortir el vincle del jovent amb Síria, però els menors de 30 anys ja no han tingut aquesta oportunitat

Tel Aviv, malgrat tenir entre 10.000 i 15.000 refugiades a tocar de la zona sota el seu control, no els va permetre el pas

tada pel govern de Trump el desembre de 2017, quan va reconèixer Jerusalem sencera com a capital d'Israel, incloent-hi la part palestina, ocupada també des de 1967. Dos territoris amb moltes semblances, però també amb moltes diferències. Una de les quals, que l'ocupació a Jerusalem Est ha fet córrer rius de tinta, mentre que l'ocupació del Golan és l'oblidada. ●

PART A CASA I COM A CASA
migjorn
casa de naixements
www.migjorn.net
Tlf. 938 33 06 78

Assegurances ètiques i solidàries

arç
COOPERATIVA
www.arccoop.coop

bodega

La Riera
OBRIM CADA DIA
AV. VALLCARCA 81
VINS, VERMUT, TAPES I CERVESES ARTESANES
-ENTITAT CULTURAL SENSE ANIM DE LUCRE-

CERVELSA DEL MONTSENY ARTESANA

EXPERIMENT BOLSONARO

Una combinació de conservadorisme autoritari i neoliberalisme ha impulsat l'arribada de l'exmilitar a la presidència de Brasil

L'anàlisi de Victor Strazzeri
Historiador, São Paulo

Amb l'inici del 2019, Jair Bolsonaro, capità retirat de l'exèrcit i parlamentari de 63 anys, ha assumit la presidència del Brasil. Elegit amb el 55% dels vots, el nou president del país més gran de l'Amèrica del Sud ha recollit els fruits de la crisi econòmica i dels casos de corrupció que van marcar el final del govern de centreesquerra del Partit dels Treballadors (2003-2016). Tot i que es presentava com a candidat "antisistema", el cert és que Bolsonaro va actuar en estreta col·laboració amb polítics tradicionals al llarg de set mandats parlamentaris mediterrànies. A més, la seva candidatura va beneficiar-se de la connivència d'uns mitjans de comunicació oligàrquics i conservadors i, al final de la campanya, també va atraure el suport massiu de les elits econòmiques. Altres factors que ajuden a explicar el seu triomf són la radicalització cap a la dreta de sectors de la classe mitjana que havien anat perdent privilegis, així com la violència urbana o el suport de les esglésies neopentecostals.

Del Partit dels Treballadors a Jair Bolsonaro

Com el més moderat dels governs d'esquerra de l'Amèrica Llatina va poder deixar pas a un partidari de la dictadura militar amb una agenda econòmica ultraliberal? En realitat, Bolsonaro no succeeix el govern del Partit dels Treballadors (PT), sinó l'interregne de l'impopular Michel Temer. Després del "cop parlamentari" que va deposar Dilma Rousseff el maig del 2016, el Brasil va viure un període de ruptura institucional caracteritzat -com en molts altres casos semblants del món post-2008- per la suspensió de la representació popular i la irrupció de la "democràcia directa del capital": la gestió política exclusiva i sense intermediaris pel poder econòmic. Aquest context d'austeritat, escalada de la repressió i pèrdua de drets -i, per tant, un context no únicament de corrupció- ajuda a entendre el descrèdit de la política entre la població brasilera.

Amb tot, el primer cop a la popularitat del PT va produir-se arran de les multitudinàries manifestacions del 2013, les rei-

L'elecció de Lula com a presidenciable va desencadenar una croada anticorrupció del poder judicial, selectiva i arbitrària al mateix temps

vindicacions bàsiques de les quals eren un transport urbà gratuït i una major inversió pública en salut i educació. Dilma i el PT van ignorar aquestes demandes. La seva aposta va ser demostrar responsabilitat davant dels mercats, en un context d'empitjorament de la situació econòmica. Però els mercats van acabar preferint la destitució de Rousseff i la dreta va aprofitar-se de la frustració popular. Desplaçat del poder, el PT va deixar en segon pla l'oposició a Temer -per concentrar-se en les eleccions del 2018- i, alhora, va subestimar Bolsonaro. L'elecció de Lula com a presidenciable va desencadenar una croada anticorrupció del poder judicial, selectiva i arbitrària al mateix temps, que va tenir com a resultat l'empresonament de l'expresident. El jutge responsable del cas, Sérgio Moro, és ara el ministre de Justícia del nou govern.

Neoliberalisme ultraconservador

Bolsonaro era el candidat de la plataforma més conservadora que ha tingut el Brasil des de la redemocratització dels anys vuitanta. En el seu discurs de presa de possessió, va rebutjar un cop més la "ideologia de gènere" i l'adoctrinament de l'esquerra a l'escola, alhora que defensava la família i la tinença d'armes. En quines mesures concretes es pot traduir tot això és encara una incògnita. Les afirmacions superficials de lleialtat a l'estat democràtic fetes pel nou president no han fet disminuir la inseguretat entre els sectors que pateixen la violència del bolsonarisme més radical: activistes feministes i d'esquerra, LGTB+ i indígenes. A més,

en un escenari d'ús creixent de la força letal per les forces policials -violència que ha afectat sobretot la població negra i pobra-, Bolsonaro va prometre "suport jurídic als policies que facin la seva feina".

Aquesta agenda profundament antipopular i autoritària probablement no hauria aconseguit portar Bolsonaro a la presidència si no hagués estat pel seu braç dret, Paulo Guedes. Banquer format a la Universitat de Chicago, Guedes va aconseguir el suport de les elits econòmiques del país gràcies a la promesa de "menys Brasília i més Brasil", és a dir, privatitzacions, retallades en l'àmbit assistencial i en drets laborals, i polítiques de desregulació. Aquest és el significat més important de l'experiment Bolsonaro: una combinació de conservadorisme i neoliberalisme com no s'ha vist des del Xile de Pinochet.

El doble caràcter del govern Bolsonaro és palpable també en la seva política exterior, que combina vincles amb líders de la dreta mundial actual, com el primer ministre hongarès Viktor Orbán, i un fort alineament amb el govern Trump. El convidat de més prestigi a la presa de possessió va ser, però, Benjamin Netanyahu, a qui Bolsonaro va prometre un canvi d'emplaçament de l'ambaixada brasilera de Tel Aviv a Jerusalem.

Difícil oposició

Malgrat l'onada conservadora de les últimes eleccions, l'esquerra parlamentària va mantenir un nombre d'escons gairebé igual a l'obtingut el 2014, amb el PT com a principal partit en aquest espai de l'espectre polític (56 escons), i en un escenari general d'extrema fragmentació (30 partits en total), de col·lapse del centre i de salt endavant de la dreta (301 diputats). El parlament difícilment serà focus d'oposició. Durant la campanya electoral, el moviment feminista va ser la principal força mobilitzadora contra Bolsonaro, i és per mitjà de l'articulació entre forces partidistes i moviments socials -entre ells el moviment sindical, que confiava en el retorn de Lula al poder- com es poden evitar els pitjors escenaris de l'actual deriva autoritària i començar la llarga reconstrucció de la democràcia brasilera. ●

Assemblea general de la cooperativa Directa

9 de febrer a les 10.30 h a l'Ateneu L'Harmonia
Presentació de l'estratègia i el pressupost del 2019

* Si vols fer-te sòcia o tenir més informació de la cooperativa, entra a: cooperativa.directa.cat

La banda Ciutat de Benicarló compta amb un planter adult i un de juvenil

Valencianes a banda

El fenomen de les bandes i societats musicals al País Valencià ajuda a entendre 'la terreta' com a poble

Laia Gordi | @miravent

Andrea Mollà es recol·loca la bata verda de metgessa que duu posada -és psicòloga- i comença sense vacil·lar: "Al País valencià, sense les bandes de música no hi ha festa". "Les bandes són de 'la terreta', és com quan sents cantar Pep Gimeno, *Botifarra*", continua, mentre somriu i es frega els dits de les mans com parlant d'una cosa que es pot tocar però costa d'explicar. La clínica privada on fa algunes hores no té gaires visites per festes, i aprofita per a endreçar papers de la Nova, la societat musical de la qual és la presidenta -una dona! No és gaire habitual... I, a més, repeteix legislatura. Amb més de 800 persones sòcies, és la segona de Xàtiva. L'altra, la Vella -òbviament- té aproximadament el mateix nombre de sòcies. Totes dues tenen una banda d'uns 90 instruments, una orquestra de corda, una simfònica, una escola oficial de música, i una banda infantil i una de juvenil. Tot això, a Xàtiva, una ciutat petita, d'uns 28.000 habitants, equivalent a mig barri de Gràcia de Barcelona o a un Benimaclet sencer de València. Però Xàtiva, on també hi ha un conservatori oficial de música, no és una excepció al País Valencià. Mollà, quan es treu la bata verda, toca el clarinet, i els seus dos fills de setze anys -bessons i dels quals està "molt orgullosa"- toquen el fagot i la trompa. El pare dels nois és professor de contrabaix. La família tampoc n'és una excepció.

El País Valencià sona, i sona sobretot com els instruments de vent, els *pitos*, característics de les bandes (que, a diferència de les orquestres simfòniques, no tenen corda i toquen pel carrer): les trompetes, els fiscorns, els trombons, les trompes, els bombardins o les tubes uneixen més el país que la paella. La terreta es presenta despullada

als assajos de milers de bandes cada setmana: sorollosa, exagerada, festiva i terriblement tendra, com un avemaria laic, tocat per trompa, al menjador de casa, una tarda d'hivern.

Paco Marzal és el músic que ha estat més temps en una banda del País Valencià. Té 88 anys i en fa 75 que toca la trompa a la Nova. "Em ploreu els ulls quan llisc, però podria estar tocant tota la nit", diu, i assenyalava una partitura que té oberta, en un faristol, al costat del sofà. Va entrar a la banda amb tretze anys, perquè el seu pare, els seus germans i un tiet ja en formaven part. Un professor li va dir: "T'hi guanyaràs la vida, amb això". Però Marzal va acabar sent taxista perquè el seu pare no li va voler pagar els estudis al conservatori. A ell li tocava cuidar de l'horta, lamenta encara entre dents. "No toco cada dia, toco als assajos, però l'embocadura sí que sempre la porte a sobre", diu murri mentre es fica la mà a la butxaca i en treu una peça metàl·lica que brilla. "Al taxi la duia sempre, per fer embocadura, i per no adormir-me, com la ràdio i un puret", somriu. Als anys seixanta, amb onze "beneits" més van hipotecar casa seua i els seus cotxes per poder comprar i construir un local per a la banda. Ell va ser l'únic que continuava a la banda quan van acabar de pagar-ho.

La magnitud del so

La Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana (FSMCV), que el propassat 2018 feia 50 anys, agrupa 45.000 mú- »

» siques, 550 societats amb les seues escoles de música (que representen el 50% de l'estat), i té més de 200.000 sòcies. A Catalunya, la Federació Catalana de Societats Musicals aplega 45 entitats, 2.600 músiques, 7.000 sòcies i unes 4.000 alumnes de 35 escoles. La Federació Balear de Bandes de Música acull 32 bandes.

Segons la historiadora Elvira Asensi, especialitzada en associacionisme musical del segle XIX, “les bandes de música, tal com les coneixem en l'actualitat, s'originen a l'empara de les transformacions socioeconòmiques i polítiques del segle XIX. És des dels seus inicis quan van desenvolupar dues de les funcions que heretarien les seues homòlogues del segle XX. Podríem denominar aquestes funcions: funció lúdica i social i funció divulgativa i educadora. L'aparició de classes populars noves, fins a aquest moment invisibles en l'oferta cultural existent, i la necessitat lúdica d'aquells xicotets pobles que no disposaven d'entreteniment musical continu, van motivar la diversificació de l'oferta existent. En aquest context, les bandes van convertir-se en agrupacions que possibilitaren la democratització musical i, en definitiva, van afavorir la transformació de la música en un art accessible per a tots. És per això que, a més de complir una funció identitària, s'assenyalen com clau en la democratització de la cultura musical des de la seua doble funció social i educativa”. Les dues bandes de Xàtiva són centenàries, com ho són també les dues d'Alcoi, algunes de les de València o l'Ateneu Musical de Cullera, i fins a 163 bandes del país, mentre 55 tenen 200 anys, com la Primitiva de Llíria -un referent internacional.

“Toquem de tot”, diu la presidenta de la Nova, Andrea Mollà, “des de Vivaldi fins a marxes de processó, òpera i pasdoble. El repertori el proposa el director i es consensua entre tota la banda, però sempre amb un fil conductor: si toquem russos, tot russos; romàntics, tot romàntics. Que sigui coherent”. Les dues bandes de Xàtiva es reparteixen divuit actes oficials cívics i religiosos al llarg de l'any a la ciutat, amb un conveni amb l'Ajuntament. Això inclou des de Falles fins a la Setmana Santa, passant pel més important de l'any: la Fira (o la festa major) d'Agost. Les societats són sense ànim de lucre i autogestionades, viuen de les sòcies i les subvencions són molt menudes. Tot i així, l'escola és assequible, a l'alumnat que paga més li costa 80 euros al mes per tres assignatures. Els instruments són d'un fons de l'escola i les famílies no els han de comprar.

Si aquestes societats musicals, ateneus o bandes són l'explicació o no del boom permanent de la música feta al País Valencià, hi ha opinions per a tot. Algun musicòleg apunta que, tot i que fomenten indubtablement la formació musical, els falta diversitat d'estils, i que això s'acaba veient en l'altra música feta al territori, que seria menys variada que la de Catalunya, per exemple. Mollà li dona part de raó “perquè el músic està un poc imposat, perquè normalment, si toca sarsuela s'ha de tocar sarsuela, però això també obre un camp de possibilitats molt gran”, apunta, i desgrana: “Per què quan a un xiquet se li acudirà tocar sarsuela o òpera? I la prova és que estan eixint moltíssims compositors joves, actuals, valencians, que fan música contemporània, com José Miguel Fayos, el nostre director, que estan estrenant obres al Japó i als Estats Units. A la banda descobreixes Xostakóvitx o la sarsu-

Hi ha diferències polítiques entre bandes, n'hi ha de considerades progressistes i d'altres de més conservadores, diu Andrea Mollà, de la Nova de Xàtiva

Paco Marzal
fa 75 anys que
toca la trompa
a la Nova de
Xàtiva
/ LAIA GORDI

ela de 'La leyenda del beso'. Els xiquets reconeixen les cançons pels anuncis de televisió i els ensenyem que la peça no és de l'ensaladilla”.

També hi ha diferències polítiques entre les bandes, n'hi ha de considerades progressistes i d'altres de més conservadores. “A nosaltres ens deien els prusianos”, amolla la presidenta, però “la música és la música per a tots”, la diferència és en “els actes en què participem”, sosté, i segueix: “Per exemple, hi ha molta gent que no vol tocar l'himne [de l'Estat espanyol] i alguna vegada, en algun acte oficial, hem tingut problemes per això. Nosaltres no hi obliguem, qui el vulga tocar que el toque i qui no, no, però tirar la batuta i que toquen quatre... Nosaltres vam dir: 'Senyor alcalde, l'himne no anem a tocar-lo'”. Amb els actes religiosos també han tingut algun desacord.

On són les dones?

A les bandes de música del País Valencià cada vegada hi ha més dones, i la tendència és creixent. Malgrat això, la majoria no estan en posicions de direcció. El 8 de març de 2015 la Federació va crear una banda composta només per dones des de la interpretació, passant per la composició o la gestió, amb “l'objectiu de reivindicar el paper de la dona en l'art i donar visibilitat a un treball que ha sigut històricament ocultat”, declararen. La banda va tenir molt d'impacte mediàtic, però poc ha canviat en el dia a dia de les societats, on són dones com Andrea Mollà les que han “d'arrapar”.

“N'hi ha poquetes, però ja n'hi va havent; és molt difícil”, arrenca Mollà, i no s'atura: “Històricament les dones no eren a les bandes. A mi quan era menuda me van dir: 'A les dones no us donem instrument a la banda perquè quan entreu, trobeu nòvio i se n'aneu'. Eixe comentari me l'han fet a mi, el director, i no em deixava entrar a la banda: 'Que no, que a les xiquetes no'. Anàvem vestides amb falda

Les músiques
que integren
Dones i Banda
en una imatge
dels anys 80

La Federació de Societats Musicals ha creat un grup de debat extens de dones del País Valencià, Dones i Banda, per lluitar per la seua visibilització

i calcetins; hem hagut de lluitar per portar pantaló. Jo tenia dotze anys, t'estic parlant dels vuitanta, no dels cinquanta". Però dones com Mollà s'han organitzat. Més enllà de la banda de la Federació, han creat un grup de debat extens de dones del País Valencià, Dones i Banda, per lluitar per la visibilització de la dona i compartir experiències. "A l'orquestra federal la majoria són dones", subratlla Mollà, "però els papers solistes encara són per als homes, estem allí arrapant. Jo soc la primera presidenta que escull la junta directiva, i la primera persona que porta a la nova junta cinc dones. A la Vella no hi ha hagut mai una dona presidenta, però ja hi ha dones a la junta". "A voltes sí que costa", reflexiona, "a les reunions jo he de ser la més valenta de tots, has de demostrar que pots, has d'estar allí. Si encara passa? Sí, encara passa. I les dones que són directores, que les conec, els costa créixer. Però això canviarà, per força. A l'escola entren tants xiquets com xiquetes".

Paco Marzal i el seu germà, José Luís Marzal, que va ser president de la Nova un grapat d'anys i regidor de Xàtiva en el primer ajuntament democràtic, discuteixen amablement al menjador de casa. José Luís sí que "servia" per als estudis i va esdevenir notari. Paco el fa venir quan té reunions "importantes" perquè "a ell, a vegades, se li obliden els noms", diu. Deixa la trompa amb suavitat a sobre del sofà, després de tocar un avemaria, i explica que Raimon es va formar a la Nova, que "l'han criat" i que es tenen molta estima, que una vegada havia de venir a tocar per recol·lectar diners per la banda, que ja estava tot lligat, però que al final l'Ajuntament no va donar els permisos, etziba. Però José Luís protesta que no és veritat, que no va venir perquè no podien pagar-li i que ja se sap que la seua mànager, "la italiana"... I frega els dits en senyal de diners. Però Paco insisteix, que no i que no. I es fon la conversa entre música, política i vida, i serà la lectora qui decideixi quina de les tres coses són les bandes. ●

#GOTrentilitzable

X UN MÓN + SOSTENIBLE

Compra'l
personalitza'l!

Lloga'l
Got genèric de 30 i 50 cl

Renta'l
Servei ràpid i eficaç

Gestió integral
x grans esdeveniments!!

ecofestes
Solucions ecològiques per a esdeveniments

+ informació
93 837 15 48
www.ecofestes.cat

Teranyines d'afectes

El relat literari d'Elena G. Ruiz | @eguardiolaruiz

L'amor. Em pregunto on comença i acaba, si és que comença i acaba en algun lloc. En quina part del cos es troba aquesta paraula infinita. De vegades la sento al pit. D'altres a les cames, o als braços. A vegades l'amor m'impregna els ulls. També els llavis. Penso -o si més no ho intento- pensar en l'amor com una paraula infinita, que acaricia els meus llocs d'anunciació i d'acció. *T'estimo. Ens estimo. Estimo.*

Fa unes setmanes, vaig descobrir -tímidament- el terme japonès *Wabi-Sabi*, una visió estètica basada en "la bellesa de la imperfecció". I em pregunto si, precisament, l'amor, té una mica a veure amb això. Parlàvem de la bellesa en les tasses trencades, que des d'aquesta filosofia es reparen amb segellats d'or o de plata. L'art del Kintsugi, tècnica pròpia d'aquesta visió japonesa, posa l'atenció en l'error, en l'esclatxa que descobreix l'interior de la tassa de ceràmica, produïda per diverses i infinites conseqüències. I pensar-nos com a tasses de ceràmica amb fissures històriques em porta al moviment i a la desconnexió. A l'esclatxa com a espai de vulnerabilitat que obrim quan ens trobem amb les altres. I, en qüestions d'amors, posar l'atenció en la vulnerabilitat i la fragilitat, situada des de cada lloc d'anunciació, pot ser un exercici profundament connectat a la vida col·lectiva. A trobar-nos en i amb les altres en "la bellesa de la imperfecció".

M'agraden les esclatxes perquè ens permeten descobrir-nos rere les aparences del ser, estar i vincular-nos modèlicament. M'agraden les esclatxes perquè em permeten mostrar-me honestament al món. I em venen les paraules de la Marina Garcés en el pregó d'inauguració de les festes del Raval a l'Àgora Juan Andrés, un espai d'amor i de resistència veïnal. Ella deia: "Podem viure a les esclatxes, però ens cal fer-hi teranyines". I és que en les teranyines "tot vibra amb tot i poden trencar-se per un punt i refer-se per molts d'altres". I em resulta una manera molt bonica i sincera de comprendre i parlar sobre els llaços d'amor.

/ EDOUARD MONNEAU

Potser, viure l'amor passa per aquí. Per estendre teranyines d'afecte que vibren amb tot i que no acaben ni comencen enlloc, sinó que es trenquen i es refan. Llaços que cal tractar amb cura perquè són fràgils, però que permeten milers de formes i possibilitats diferents, que podem descobrir si ens donem l'oportunitat d'estendre'ls. De mirar-nos, atendre'ns i descobrir-nos (en) les esclatxes.

I en les esclatxes, que comenci "la revolta dels amors llargs". Fa uns dies, va arribar als meus ulls un article que em va despertar tots els sentits. En aquest article, l'autora parla sobre la revolta dels amors llargs, i assenyala la volatilitat neoliberal d'un sol ús, que reproduïm en automàtic, rere el mantra de la individualitat encasellada i els algorismes internautics. Sobre aquesta por que tenim a vincular-nos i a responsabilitzar-nos afectivament les unes de les altres. Perquè soles podem. I ens hem de mantenir fortes sense dependre de ningú. Fantasies de la vida moderna. De què, o a què, tenim por?, em pregunto. I jo m'aferro al "viure és despertar en els vincles", que deia la Marina Garcés en el seu llibre *Un món en comú*, una frase que m'ha quedat gravada en la pell des que la vaig llegir.

Així, em sumo a la revolta dels amors llargs. I, amb por i dubtes, hi poso el cos i la paraula. Em sumo a deixar-me afectar i a vincular-me, a crear noves narratives sobre l'amor, i els amors, que vagin més enllà del que hem pensat fins ara, però que ens creuen l'experiència i el cos. Perquè, malgrat tot i per sort, també sabem que estimar són moltes altres coses.

Que l'amor tingui a veure amb una manera de situar-nos al món, i no amb quantes persones anem al llit o consumim una nit de festa. Amb quantes persones deixem entrar en la nostra vida i, després, fem fora. Que l'amor ens acariciï les esclatxes, i ens acariciem les esclatxes amb amor. Que no el puguem quantificar, ni vulguem fer-ho. Que estimar tingui a veure amb l'acció amorosa de mirar-nos als ulls i estendre teranyines de resistència i d'acció. ●

ressenyες

La 'Revista Blanca', Frederica Montseny i la premsa anarquista

Xavier Diez | @herodot10

Una de les grans contribucions de l'anarquisme del nostre país és l'extens catàleg de premsa que ens ha llegat. Amb el seu esperit revolucionari, també destaca perquè va suposar un espai editorial on les dones van tenir un paper fonamental. Un dels exemples és la *Revista Blanca*, una de les més conegudes i prestigioses de l'univers anarquista global i de trajectòries més dilatades, amb una primera etapa a Madrid (1898-1905) i una segona a Barcelona (1923-1936). Si bé en la primera, una de les ànimes (i directora administrativa) fou Teresa Mañé (1865-1939), en la segona, ho fou, sens dubte, la seva filla Frederica Montseny (1905-1994).

Ara fa poc més d'una dècada, el Col·legi de Periodistes de Catalunya va decidir editar una tesina de doctorat redactada a finals de segle per Maria Amàlia Pradas, la qual va fer una extraordinària tesi sobre la violència patronal i la CNT durant el temps del pistolisme (1918-1923) i posteriorment ha fet una interessant biografia de la coneguda sindicalista Teresa Claramunt. El volum que ressenyem avui, malgrat les carències d'haver estat un primer treball acadèmic i haver estat elaborat fa una vintena d'anys, quan

la historiografia sobre anarquisme ha publicat unes quantes desenes de títols nous i oberts noves línies d'investigació, no ha perdut interès. En un moment com l'actual, de mutació sobre els mitjans de comunicació i on la revolució digital i el desprestigi dels grans mitjans ha ofert noves oportunitats, el treball de Pradas resulta especialment inspirador. Una empresa periodística gestionada per una família llibertària, on redacció, maquetació, administració i distribució és capaç de moure un exemplar setmanal amb un tiratge mitjà de 6.000 exemplars (que equivaldria a uns 12.000 actuals), a banda de suplementos i productes complementaris que permeten la supervivència econòmica del projecte editorial, té el seu mèrit.

L'etapa barcelonina, l'ànima de la qual serà Frederica Montseny, és molt rellevant per comprendre els canvis, tensions, debats i transformacions de la CNT i el món llibertari de les dècades dels vint i dels trenta. Hi trobarem debats interessants sobre la relació entre anarquisme i sindicalisme, sobre els dubtes que suscita la relació amb el republicanisme, les polèmiques doctrinals llibertàries, sobre la qüestió nacional, model d'educació, feminisme, família o moral sexual. ●

LLIBRE
La Revista Blanca. Origen, auge i decadència d'una publicació filollibertària barcelonina (1923-1936)
Maria Amàlia Pradas
Col·legi de Periodistes de Catalunya
176 pàgines

Una vida de lluita al Kurdistan

Guille Larios | @La_Directa

És el primer dels tres volums autobiogràfics traduïts al castellà sobre la vida en lluita de la històrica dirigent kurda Sakine Cansiz, Sara, assassinada a París l'any 2013 presumptament a mans dels serveis d'intel·ligència turcs. L'obra ressegueix els seus anys d'infància, adolescència i primera joventut -quan participa, amb tan sols vint anys, en el congrés fundacional del PKK, l'any 1978, juntament amb Abdüllah Öcalan- fins a concloure amb la seva detenció l'any següent.

Més enllà del valor literari (l'edició ha conservat un estil telegràfic, fidel al manuscrit original), la importància del llibre recau en acostar-nos les memòries d'una revolucionària que va combatre tant les convencions socials adscrites a les dones kurdes de l'època

-com el matrimoni forçat- fins a l'enfrontament amb la violència perpetrada contra el poble kurd per l'ultranacionalista estat turc.

Experiències com el genocidi turc de Dersim i el program de Maras van donar sentit a la seva militància i la van convertir en una de les figures centrals del PKK.

En paral·lel, Cansiz va desenvolupar un metaparradigma d'emancipació de la dona que es traslladaria a l'interior del moviment d'alliberament kurd. Una visió que segueix vigent avui dia en el si del moviment i que ha inspirat les unitats de defensa femenines dels quatre territoris en què queda dividit el Kurdistan. *Nacida en invierno* s'emmarca en la col·lecció Sol de Revolta, segell articulat per la Plataforma Azadî i l'Editorial Descontrol. ●

LLIBRE
Toda mi vida fue una lucha. Nacida en invierno (vol. 1)
Sakine Cansiz
Editorial Descontrol
416 pàgines

Capgirant el fonament polític del pensament modern

Misael Alerm Pou | @La_Directa

COL·LECCIÓ
Pensament polític postfundacional
Laura Llevadot
Editorial Gedisa
6 volums

El Maig del 68 a l'Estat francès va servir per formalitzar a Europa el rebuig d'una generació a formes de fer política desvinculades de la vida i per fer ressorgir la voluntat general de la vida d'ésser política. Des de llavors, les alternatives polítiques han repetit aquest gest en diverses intensitats, des de l'autonomia italiana dels setanta, a les manifestacions contra el G8, fins a les mobilitzacions del 15-M. Des del punt de vista de l'acompliment dels objectius, el resultat és desolador: la política tradicional continua ferma i només sembla que trontolli per l'auge de l'extrema dreta.

Davant aquest panorama, qualsevol contribució que reflexioni críticament la nostra societat és benvinguda. Per desgrà-

cia, moltes de les autores que s'hi han dedicat no són de casa nostra i les traduccions són escasses, o bé tenen una obra tan basta que costa de capir si no es té una forta disciplina lectora. La col·lecció "Pensament polític postfundacional", dirigida per Laura Llevadot, es proposa "mostrar la manca de fonament de les democràcies liberals representatives i de capgirar [...] el fonament polític del pensament modern". Hi trobareu Agamben, Arendt, Butler, Foucault i un llarg etcètera de noms tractats amb cura i amor per autores -bona part joves- que tenen ganes de fer-se entendre i que contribueixen a la divulgació d'idees que han d'ajudar a acabar de capgirar la política. ●

/ FREDDY DAVIES

“El govern birmà vol cometre un genocidi contra el poble rohingya”

Mariana Cantero | @cantero_mariana

Tun Khin, lluitador pels drets del poble rohingya

La política d'extermini de l'ètnia rohingya va començar el 1948, quan el país es va independitzar. Des de llavors, han viscut confinades en guetos, en pèssimes condicions i sense dret a posseir terres o béns immobles, a casar-se o ser escollides com a candidates polítiques. Tun Khin es va exiliar l'any 1990 a l'Índia, i d'allà va marxar a viure a Londres l'any 2004, on va sol·licitar asil (actualment és un ciutadà britànic). Al Regne Unit, no va oblidar-se de la seva comunitat. “Vaig sentir que podia utilitzar la meva posició com un dels afortunats rohingyes que havien aconseguit fugir del país per ajudar la meva gent a Myanmar”, explica. El 2005 va fundar la Burmese Rohingya Organisation UK (BROUK). L'organització va néixer amb l'objectiu de sensibilitzar els països occidentals sobre la situació que viu la població rohingya a Myanmar.

Malgrat provenir d'una família que no és de les més desfavorides, et vas haver d'exiliar...

Sí, em vaig exiliar del meu país quan tenia uns 17 anys. Les autoritats de Myanmar no em permetien anar a la universitat, ni tampoc moure'm d'un poble a l'altre; no-més et pots moure pagant un suborn. La nostra família va patir la persecució. Tot i que el meu avi era un membre del Parlament, no el consideraven ciutadà de Birmània. Ens van negar la nostra ciutadania. El meu oncle va ser assassinat per les autoritats perquè tenia una bona educació i influència sobre la població rohingya, i el meu pare va haver de fugir a Bangladesh perquè va ser acusat falsament per les autoritats. Ara, des de fa un temps, estic defensant els rohingyes des de Londres. Crec que des de fora es pot fer molt per la meva comunitat.

La persecució contra el vostre poble és coneguda al món des de fa poc, però fa temps que es perpetra.

Sí, el govern birmà té la intenció de cometre un genocidi contra el poble rohingya. Ens han represaliat moltes vegades: el 1975, el 1978, el 2015 i el 2017 de nou, amb 30.000 morts. Per cometre aquest genocidi ens han anat retallant drets com a ciutadans i com a moviment. Han sigut molt violents. Han calat foc a les nostres cases. Ens estan expulsant del país i això està succeint ara.

També s'han retallat drets civils...

Sí. Per casar-se, per exemple, els rohingyes han d'esperar dos o tres anys per aconseguir la sol·licitud de matrimoni i l'autorització. He vist gent ser arrestada per casar-se en secret perquè no podien esperar més temps. Això significa una condemna a presó de set anys. La terra també està sota control dels militars, que s'emporten els guanys procedents de l'explotació de les terres.

Quina opinió tens d'Aung San Suu Kyi?

Quan ella va arribar al poder, la comunitat internacional va creure que no tenien per què preocupar-se, que no s'hi havia de fer res. I parlen de conflicte, però no crec que sigui correcte. No és un conflicte, és un sentiment d'odi contra el poble rohingya. És una persecució ètnica, política i religiosa. Som la primera minoria musulmana a Birmània, tenim la nostra pròpia cultura, civilització i la nostra pròpia terra, que és més rica que altres terres. A més, hi ha racisme.

Esteu decebuts amb el paper de la comunitat internacional?

Sí, la comunitat internacional n'està parlant però no hi fa prou. Desafortunadament no estan prenent cap mena de mesura. Són molt lents i per això estem decebuts. Quan hi ha un genocidi com el nostre, la comunitat internacional ha de dir mai més. Però aquest missatge ha de ser significatiu, s'ha d'acompanyar de mesures.

Fa poc vas visitar els camps de refugiades rohingyes. En quina situació estan?

La vida dels refugiats està penjant d'un fil, viuen en condicions molt dolentes, no tenen prou menjar, viuen amuntegats. A més, estan assentats a l'Índia, en una zona molt perillosa amb inundacions i molta pluja, amb perill de desprendiments. Necessiten un refugi més adequat a Bangladesh. La comunitat internacional ha de donar suport al govern de Bangladesh i enviar-hi ajuda. S'ha d'exigir al govern birmà que restauri la plena ciutadania dels rohingyes. I la comunitat internacional ha de proporcionar protecció als refugiats. De mitjans en tenen.

Als camps de refugiades, la teva organització va poder registrar testimonis de víctimes en primera persona...

Sí. El govern birmà i els militars han matat un munt de gent. Una dona em va dir

que ella va ser violada durant més de vint minuts davant del seu marit. Un home gran va relatar com la seva filla va ser violada davant seu. Una dona va donar testimoni de com un grup d'homes van ser sacrificats davant seu, entre ells un nen de vuit anys. Un home gran em va dir que el seu net va ser llançat al foc.

Entre d'altres, t'has dirigit al Consell de Drets Humans de l'ONU, el Congrés i el Departament d'Estat dels Estats Units, l'Eurocambra, el Parlament britànic i el Parlament suec. Com continua la teva lluita?

No es pot deixar de parlar amb els mitjans de comunicació, perquè estem intentant aconseguir justícia apel·lant a la comunitat internacional. Necessitem el suport de França i el Regne Unit. Volem anar a la Cort Internacional de Justícia a parlar amb algunes persones, tenim l'esperança posada en el Tribunal Penal Internacional. ●